

Poština plačana v gotovini.

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIVA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1 * 9 * 3 * 5

102

LETO XXXVI

»Slovenski učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14. »Stan in dom« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravištvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcijski »Slovenskega učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Vsebina št. 1.—2.: Katoliškim vernikom v Jugoslaviji. — Učitelj — praktičen metodik. Franc Petrič. — Deška predpubertetna doba. Ema Deisinger. — Irsko šolstvo. Dr. L. Sušnik. — Begavost misli pri odraslih. E. Deisinger. — Samomori mladine. Jandl France. — Jože Vrlinc. Ivan Hribski. — Stavkove besede, zlogi in glasovi. F. Lužar. — Jezikovni zaznamki. — Književne vesti. — Božično zborovanje. — Beležke. — Razglednik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

K tej številki so priložene položnice za poravnavo naročnine. Oni, ki so že plačali naročnino, naj blagovolijo položnice shraniti za drugo priliko. Pripominjamo pa, da znaša naročnina za list 50 Din, člani »Slomškove družbe« plačajo letno s članarino vred samo 52 Din.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. C.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga

„Poglejmo v beneško Slovenijo“

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapranejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljsko in šolarsko. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjige je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

SLOVENSKI UČITELJ

Štev. 1-2

Leto XXXVI

Ljubljana, dne 31. januarja 1935

PEDAGOŠKA REVILJA IN GLA-
SILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

Katoliškim vernikom v Jugoslaviji

V smislu sklepa katoliških škofov v Jugoslaviji vas najtopleje va-
bimo na

II. EVHARISTIČNI KONGRES,

ki se bo za vso kraljevino vršil v Ljubljani v dneh 28., 29. in 30. junija 1935.
Pridite, da skupno izpričamo svojo vero v Boga in Gospoda našega v pre-
svetem Rešnjem Telesu!

Pa sedanji čas, ko je na svetu tako malo miru, srčne zadovoljnosti in
tihe sreče, a toliko negotovosti, temnih slutenj in mračnih skrbi, ali ni kaj
malo pripraven za tako veliko zunanje slavlje? A vprav sredi težav in
tegotob teh težkih dni stoji naš Odrešenik Jezus Kristus kakor nekoč med
trpečim ljudstvom ter nas vse, ki so nam oči kalne od skrbi in ušesa na-
glušna od tarnanja, ljubeznivo vabi: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in
ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt 11, 28).

Slušajmo ta sladki glas, ki nam obljublja olajšanje in moč, zberimo
se kakor ovce okrog svojega Dobrega Pastirja in s sv. Petrom vdano
recimo: »Gospod, li komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi
verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji« (Jn 6, 68. 69). Slej ko prej
je resnično, da je tudi v časnem oziru rešenje narodov le v Kristusu, Odre-
šeniku sveta. Zakaj »srečno ljudstvo, ki mu je njegov Bog Gospod«
(Ps 32, 12).

To srečo iščemo sebi in svojemu narodu v krizi naših dni. Našli jo
bomo le pri Kristusu. Kajti ni toliko krize kruha, saj ga je v obilju. Ni
toliko krize dela, saj nas delo povsod kliče. Kriza duš je, zato nered in
ob krivični obilici stradež milijonov. Kriza duš je, zato needinost, nemir
in sovrašтво. Iz krize duš vodi le en izhod, Oni, ki je ob sebi dejal: »Jaz
sem pot, resnica in življenje« (Jn 14, 6).

Kristus v presvetem Rešnjem Telesu je naše življenje. Iz njega za-
jemamo pogum v težavah, veselje v preskušnjah, upanje v brezupu, veliko
vse premagujočo ljubezen do Boga in do bližnjega. Iz takšne ljubezni
vzkljuje mir v narodu in med narodi. Iz takšne ljubezni se bo našla prava
pomoč v tolikeri bedi in prava rešitev zamotanih vprašanj.

Moramo in hočemo pripomagati, vsak po svojih močeh, da se svetovna
stiska olajša vsaj v našem narodu in to po Jezusu, našem edinem Rešitelju.

Zato pridite vsi, ki verujete v Jezusa Kristusa, v presvetem Rešnjem Telesu med nami živečega. Vabimo vse stanovce, pred vsem vse delovne stanovce, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo pot iz stiske. Vabimo katoliško inteligenco, da v Jezusu najde resnico sredi sedanjih zmot. Vabimo zlasti mladino, da v Jezusu najde življenje, pravo, lepo in osrečujoče. Pridite, priredimo Jezusu, našemu Odrešeniku, zmagovito slavlje! Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami!

Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se po Njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!

Že sedaj pa pripravljamo svoja srca z molitvijo, sv. daritvijo in žrtvami na velike dni kongresa, da bodo res dnevi, ki po presv. Evharistiji odprejo našemu narodu vire nadnaravnega življenja v blagoslov naši domovini.

V Ljubljani, na praznik Kristusa Kralja 1934.

† Dr. Gregorij Rožman,
škof ljubljanski.

† Dr. Josip Srebrnič,
škof krški,
predsednik stalnega odbora
za evharistične kongrese.

Franc Petrič

Učitelj — praktičen metodik

Med drugimi splošnimi predmeti se poučuje na učiteljišču kot posebno važen predmet za bodoče vzgojitelje otrok tudi metodika. Ta predmet uvaja vse obiskovalce učiteljišča kot bodoče pedagoge v najboljši, najbolj praktični in najuspešnejši način, kako naj se otrok poučuje, da bo uspeh najboljši. To je gotovo potrebno in prav primerno, da se večkrat praktično upošteva. Vsak vzgojitelj bi moral biti namreč ne samo metodik, ampak zares tudi praktičen metodik. Da pa to ni vselej, je kriva največkrat vzgojiteljeva osebnost. Pač niso vsi ljudje enaki, zato so seveda tudi med učiteljstvom razlike: nekateri so strogo metodični, drugi so popustljivi, tretji prikupljivo praktični, četrti zoprno nestrpni i. t. d. Zato tudi med učiteljstvom nimajo vsi učiteljskega poklica, četudi so se vsi enako pripravljali na ta stan. To nas sili torej, da moramo splošno razdeliti aktivno učiteljstvo v najmanj dve skupini: 1. v take, ki ljubijo šolo in se prav neradi ločijo od nje, in 2. v one, ki komaj pričakujejo dneva, ko bodo končno vendar že enkrat pokazali pouku hrbet. Prvih se tudi otroci veselijo in se le z žalostjo poslavlajo od njih, pozneje se jih pa tudi še pri vsaki priliki radi spominjajo, še bolj pa so jih veseli, če pridejo z njimi še v osebno dotiko. Drugih pa ne marajo ne otroci, ne njihovi starši, ampak so veseli, če jih sploh nikdar več ne vidijo. Prvim ne bom omenjal v teh skromnih vrsticah ničesar, ker ti si že znajo sami dobiti ugled pri otrocih in njihovih starših, kakor tudi pri vseh občanih,

pač pa bi rad učiteljem druge vrste dal nekoliko praktičnih nasvetov, ozir. opominov.

Glavni moj nasvèt je, da bodi vsak učitelj tudi zares učitelj-vzgojitelj, ki je vreden tega imena in ne samo neka posebna osebna formalnost, ki jemlje naravnost ugled sebi in drugim tovarišem in tovarišicam pri vsem ljudstvu. Učitelj bodi torej učitelj v pravem pomenu besede, zato pa tudi prikupljiv oče svojim učencem in ravnatoko prikupljiv svetovalec njihovim staršem in vsem drugim znancem svojega šolskega okoliša. Če pa hočeš res tak biti, stori najprej v šolski sobi svojo dolžnost. Pa ne samo svojo dolžnost. Če hočeš imeti ugled pri vseh, ki te poznajo, ravnaj se po tistem pregovoru, ki pravi: Ne samo, kar veleva ti stan, kar more, to mož je storiti dolžan. Kaj spada sem, to pa že dobro ve vsak učitelj; samo nekoliko dobre volje je treba, več prave ljubezni do šole je treba, več smisla za tako važen stan. Svojemu stanu naj daruje učitelj več agilne sile v šoli in zunaj nje, ne morda pristransko, temveč v splošno strpljivost napram vsem občanom, ker sicer bi imel vedno nasprotnike, če ne ene vrste, pa druge vrste. Eni te dobo hvalili, drugi zametovali, pa bodi na videz še tako objektiven in nepristranski. V prvi vrsti si skušaj pridobiti ugled in priljubljenost med svojimi učenci, potem pa seveda tudi med vsem drugim ljudstvom s praktičnimi gospodarskimi nasveti, ali pa vsaj z zanimanjem za njihovo gospodarsko mnenje. Dolžan si kot katoličan v prvi vrsti spolnjevati tudi verske dolžnosti, z verskimi nasprotniki pa skušaj biti vsaj tolerant. Če boš tako ravnal, te bo spoštoval in cenil vsak pameten občan, četudi ni povsem tvojih misli in nazorov. Na tak način boš prej dobil njega na svojo stran, kakor z vsemi drugimi skrajnimi silami. Prava metoda deluje in zmagá tudi na tem polju čestokrat na neprisiljen način. Kdor pa te kljub temu zaničuje, pusti ga v miru, ne da bi mu hotel škodovati z besedo ali dejanjem. Tako si boš vzgojil najčistejšo vest, kajti vsem ni še nikdar nobeden ustregel. Izjeme so bile, so in bodo vedno in povsod.

Ker pa je moj namen v smislu začetnega naslova govoriti v prvi vrsti o šolskem delu po pravi metodi, naj dodam nekaj praktičnih navodil v tem smislu.

Učitelj bodi, kakor sem omenil, ljubezniv prijatelj svojim učencem, ker le na ta način si bo pridobil njihova srca v najvišji meri. Ne bodi torej pedant, ampak bodi simpatično-praktičen. To se pravi, da moraš porabiti vsako priliko, da svoje učence primerno poučiš, pa tudi razvedriš tako, da se bodo vsi šole veselili, ne pa bali. To se da storiti deloma pri vseh šolskih predmetih, največ pa pri jezikovnem in pri računstvu, katera dva predmeta sta sploh otrokom najbolj koristna v njihovem poznejšem življenju.

Računstvo postane v tem oziru lahko nekaka podlaga za jezikovni pouk, oziroma posebno še za spisovne vaje v srednješolski dobi in pozneje.

Pred leti se je n. pr. skušalo mnogo delovati v šoli in zunaj šole proti alkoholizmu. Ustanavljali so se po raznih krajih takozvani proti-

alkoholni krožki s predavanji. Vse to je polagoma prenehalo, ker se ni dalo praktično izvajati, pač pa se je pokazalo, da so bile to le dobre in lepe misli in želje, ki so se pa zopet kmalu pozabile. Agilen učitelj vendar tudi tu lahko marsikaj dobrega stori. Pijančevanja sicer ne bo spravil popolnoma nikdo s sveta, a vendar lahko malim otrokom zasadi v srca gotovo trdno zavest, po kateri otroci spoznajo, da je vendarle zmernost v pijači vse kaj drugega, kakor pa grdo in razvajeno pijančevanje, ki celo posestnikom hiše podira, zdravje uničuje in življenje krajša. Seveda v prvi vrsti bodi tudi sam vsaj le zmeren pivec, ne pa morebiti pijanec. Kaj pomaža, če otrokom še tako govoriš o škodljivosti alkohola, če te pa sami vidijo ali pa po drugih ljudeh zvedo, da si ga imel kdaj tudi že sam pod kapo! Tu velja pač pregovor: Verba movent, exempla trahunt. Zato si pa upam trditi, da se da v tem oziru marsikaj dobrega storiti ob primernih prilikah. Če zveš, ozir. čitaš v časopisu o kakem grdem uboju ali celo samoumoru vsled alkohola, le povej to učencem in grajaj tako dejanje, kolikor moreš. Radi te bodo poslušali in zanimale jih bodo take novice. Istotako govori tudi proti nikotinu, ker se tudi s kajenjem precej težko pridobljenega denarja za vedno zapravi. Toda tudi o tem velja prej navedeni pregovor, kajti otroci ti ne bodo zaupali, če te bodo videli pri vsaki priliki s cigareto ali pa s pipo v ustih. Mislili si bodo pač: Nam govori učitelj tako in tako, sam pa dela ravno narobe. Kako naj se torej to razume, kar nam prepoveduje? — Učitelj bodi torej v tem oziru previden. Otroci naj se polagoma prično zavedati resničnega izreka, ki pravi: Pitje in kajenje krajša ti življenje. — Seveda se tu misli le o nezmernem pitju in kajenju, kar je treba tudi otrokom naglašati. V to svrho je posebno dobra prilika med računsko uro s tem, da se dajo učencem posebno v višjih razredih namesto golih števil izvršiti rajši praktični računi, ki že sami na sebi odkrivajo otrokom, koliko denarja se zapravi lahko z grdim pijančevanjem, ki bi se bil mnogo bolje uporabil lahko za kaj bolj pametnega in koristnega.

Naj sledi tu par takih primerov, ki seveda ne spadajo vsi v isti razred, ampak učitelj naj jih prikroji primerno starosti in napredovanju svojih šolskih otrok ter posamezne uporabi večkrat na leto med drugimi nalogami.

a) Seštevanje.

Neki gospodar je zapil l. 1930. 560 Din, l. 1931. 482 Din, l. 1932. 767 Din in l. 1933. pa 697 Din. Koliko znaša to v vseh štirih letih?

Neki rokodelec je v 10. letih zapil na vinu 3.548 Din, na pivu 1287 Din in na žganju 2465 Din. Koliko denarja je zapravil s pijačo v 10 letih?

V Sloveniji se popije na leto:

vina 30,400.000 l, kar stane 243,200.000 Din,
 piva 26,000.000 l, kar stane 104,000.000 Din,
 žganja 61,500.000 l, kar stane 457,200.000 Din.

Izračunajte, koliko se popije v enem letu v Sloveniji in koliko stane vsa ta pijača.

V vsej Jugoslaviji pa se popije na leto 582,300.000 l opojnih pijač, kar stane 5.486,400.000 Din.

b) O d š t e v a n j e.

Neki trgovec je zapravil na pijači vse leto 1658 Din, s kajenjem pa 473 Din. Koliko je zapravil skupaj in koliko več s pijačo, nego s kajenjem?

Dva soseda sta zapravila s pijančevanjem v enem letu: prvi 678 Din in drugi 949 Din. Koliko sta zapravila oba? Koliko je zapravil drugi več kot prvi? Koliko bi znašala ta razlika v petih letih? (V 8., v 10. i. t. d. letih?)

(Dalje.)

Z a h v a l a.

Za udanostno brzovjavo Njeg. kralj. Visočanstvu knezu namestniku Pavlu je došla »Slomškovi družbi« naslednja zahvala:

»Po najvišjem nalogu, ki mi je bil priobčen preko Ministrstva za notranje posle, mi je čast izjaviti Vam zahvalo za izraze vernosti in udanosti, ki ste jih poslali Njegovemu kraljevskemu Visočanstvu knezu namestniku o priliki božičnega zborovanja Vašega društva.«

Ema Deisinger

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta)

(Dalje.)

Prilika se mi je tozadevno kar sama od sebe ponudila. V II. razredu čitamo pri slovenski uri kot priprava za božič neko povsem nedolžno berilce.¹ Pri besedah: »Žena mi je pravkar rodila in zakuriti moram, da se ogrejeta mati in dete« že zapazim v očeh nekaterih dečkov neko opredeljevanje, že se zavedajo, da se skriva za temi besedami tisto, kar so sami zase tako skrivoma in žejno premozgavali, že vidim, kako je oko dečka spoprijelo z očesom njegovega soseda, že sledi prikrit nasmeh, suvanje s komolci, že se gnetejo misli samo okrog tega vprašanja. Povzdignem svoj glas, izkoristim svoj avtoritativni vpliv, intuicija mi je bila vodnik v tem usodno napetem vzdušju. Instiktivno nezmotljivo namreč začutim, da tu ne gre za noben spolni pouk in razjašnjavanje, katerega so že itak nekje pobrali na ulici, ampak da se je treba boriti zoper temno popačeno miselnost in ponižujoče mnenje o rojstvu, da je treba v prvi vrsti lečiti njih umazano domišljijo ter jo očistiti od najbolj umazanih predstav.

Govorim zatorej nekako takole:

»O dečki, učlovečenost je neizmeren čudež. Človekovo poreklo je iz božjih rok. Težko je razumeti to, če poznamo le vnanje oblike rojstva ter otrokovo nebogljenost. Toda čudež je njegovo rojstvo, kakor je čudež tudi nastanek cvetlice, ko iz neznatnega semenca zraste lepa, prijazno

¹ Čitanka za II. razred srednjih in njim sorodnih šol. Sestavili dr. Anton Bajec, dr. H. Rupel, dr. Kolarič i. dr.

dehteča cvetlica, katero občudujemo zbog njenih oblik, pisanih barv in lepe dovršenosti. Pesnik kakor znanstvenik se pečata s cvetlico, v šoli se učite o njej, toda ne pesnik in ne znanstvenik se ne moreta dovolj načuditi lepoti, ki jo očituje vnanjost cvetlice, njeni notranji zgradbi ter njenim sestavnim delom. Vsako človeško prizadevanje, da bi kemičnim potom ustvarili vsaj najpriprostejšo bilko, v kateri krožijo sokovi, je popolnoma izjalovljeno. Sodobna kemija vé le o snoveh, beljakovinah in elementih, ki se spajajo v cvetlici na prečudovit način med seboj, toda vsa znanost ne more razložiti nepoznane sile, ki vodijo samo neznatno semence, da ob primerni solnčni energiji v zemlji vzkali in razvije v njem skrito podobo bodoče cvetlice, ki jo občudujemo zbog njene umetniške dovršenosti in lepote. Vidite, dečki, rojstvo človeka pa je še večji in veličastnejši čudež. Človeku, ki mora priti na svet, je Bog najprej odbral mater, da skrbi zanj v njegovi nebogljenosti, ko si sam ne zna prav čisto nič pomagati, da ga hrani in oblači. Materi je Stvarnik zaupal tvoj prvi telesni in duševni razvoj in skrb za tvojo časno in večno srečo. Še preden si bil ti rojen, je mati našla pot do tebe, v tišini se je zate utrnila prva molitev, zaupna solza ji je zdrsela raz obraz, ko te je pred rojstvom priporočala Stvarniku. Še preden si privekal na svet, je ona sanjala o tvojih očkah in obrazčku, je trepetala zate, kako si boš v življenju klesal svojo pot do sreče, kako boš napredoval, kako boš poln vere, ljubljen od Stvarnika, hitel skozi življenje v naročje zmaže in sreče; ti si drugoval vsem njenim mislim, še preden je videla kretnje tvojih nebogljenih ročic in tvoje prve okorne korake. Še preden je povijala tvoje drobno brezmočno telesce v pleničke, si bival ti v njenih mislih, je ona sanjala svoj topel sen o tebi, kako bo skrbela za tvojo mlado rast; bivajoč še v njenem telesu je tvoja dušica že prejemale ljubezen njene duše, je že srkala vase njeno čisto ljubezen do tebe, katera je postoterjala brigo in pozornost zate, ko si prvikrat s svojim dihom orosil zemski prah. Vse si tedaj našel že pripravljeno za tvoje novo zemsko domovanje. Seveda tedaj nisi še prav nič razumel zemske govornice, le ona, tvoja mati, je mislila zate in ti pela pesem uspavanko, kadar se nepokojen nisi hotel zazibati v sen. Ona ti je poklonila tedaj s svojo uspavanko svoj najtoplejši, najblažji smehljaj svoje duše, ta Stvarnikov večnostni pozdrav človeštvu. Ona je lila s svojo vročo materinsko ljubeznijo vate nekaj lepega in svetostnega, še preden si ji ti vrnil svoj prvi smehljaj. Njena ljubezen ti je sijala v srce, še preden si se zavedel svojega bivanja. Obračaš novorojenček le glavico in se ogleduješ okrog sebe, nič še ne veš o podobah in predmetih tega sveta, ves si še poln zamaknjenosti v tisti davni paradiz in ti dušica zre še v kraje neskajljene rajskosti.

Božji otrok si! Stvarnik ti je daroval čisto, rajsko čisto dušo, ki še ni uzrla sence grešnosti, torej brezmadežno belo, polno čudovitih zakladov, da ž njimi nekoč oplemeniš in poduhoviš svet ter stvari na zemlji ter tako poveličaš svoje rojstvo.

Od Boga si! Ne zastrupljaj ure svojega zemskega življenja z grehom! Tvoja misel, dečko, naj bo čista in diha v one jasnine, kjer se spletajo podobe moči, lepote in vere, katero hrepenenje korenini v duši globlje od vseh zapisanih svetnih postav. Otrok večnosti, ki si zavzel svoj prostor na zemlji, bodi vsikdar miren v zavesti svoje večnostne vrednotnosti, svoje veličine božjega otroštva; tvoja zemska beseda naj zveni jasno in dobrote polno v svet večne Resnice, da boš sredi tega zemskega domovanja kot svoboden in resničen mož umno gospodoval z zakladi svoje duše, ne pa trepetal poln krivde v neutolažljivi bojazni kot nepošten hlapec Večnega pred dnevom obračuna, ko se iztečejo tvoji zemski dnevi.

Kot skakljajoč in radosten potok brzi sedaj tvoje mlado življenje proti vseobsežni, brezkončni reki časa, ki se zliva v večnost.

Ves nepočakan si, kakor ta skakljajoči potoček, ki ne vé, kam ga žene struga in kje naj si ureže novo, ko je vsepovsod po hribih, dolinah in globinah zemljé toliko tisočernih možnosti. Ves nepočakan si, kakor ta potoček, in ono ostro vprašanje, kaj si bil prej, davno pred tvojim rojstvom, ni še povsem skalilo tvoje žive vode.

Vem, to vprašanje se je brusilo v tebi kakor brusijo šumljajoči valčki potočka kamenje na njegovem dnu.

Nasloni se torej nazaj in pazljivo poslušaj, kar ti odgovorim na tisto vprašanje: kaj si bil nekoč, davno pred tvojim rojstvom, katero vprašanje se kotali v tebi kakor kamenje na dnu vodá:

Onkraj mejá, kjer zlivajo v eno se zarje večerne in jutranje ter zvezde svoj blesk molče razdajajo po tihem vsemirju, tam, kjer brezdanji se prostor lovi v zasenčeno večnost, tam, kjer duh božji kot veter brezšumni lebdi nad krogotoki svetov in kroženjem naše Zemljé, onkraj mejá, kjer lomi, drobi se ničéovna materija in sprošča se v sestavne snovi, ki bile so njena narava, tamkaj in onkraj — kraji, o katerih človeški naš um le toliko vé, da tam neprestano se čudeži čudes godé, da vznikajo sile brezsnovne, ki pot jim iz večnosti v večnost drže in so neminljive, tam sile brezsnovne te vstopajo v gmoto snovnih atomov, jim hranijo umrtvičeno snovnost in jo prežarjajo, da ž njimi vred neuničljivost dele. Tamkaj in onkraj liki sapic nezaznavnih odsevajo v čisti azur duše nerojenih bitij človeških. Vsaka sije od svoje lastne moči in lepote, vsa prepojena od bistva Boga. Bivanje v tej nezemski domačiji vznemirja njeno samotno naravo, saj določitev njena po Stvarniku je, da stopi v snovnost telesa in svojo svetost ter veličino mu dá. Kakor sile brezsnovne so učinkovite le v gmoti snovi, tako uglaši duša svoje zaklade le v trhli posodi telesa. Vsaki duši Mojster njen večni odmeril je čas, da jo vdihne in vnese v spočeto delo. Tihó kot sen pluje dotlej, polna kipečih opojnih vonjav ter zakladov in čaka, kdaj se izpolni njen čas, da prelije jo Stvarnik v spočeto telo, da ona objame prvi se snujoči telesni atom, ga prežari s svojo sijajočo lepoto in ovenča tako za večnost telo.

Prvi trenutek spočetja Stvarnik vdihnil je dušo, namenjeno tebi in ona vstopila je v snujočo se snovnost telesa — in tvoje snujoče se žiljenje v materi je raslo kot čudež neviden v eno samo enojno bitnost, bitnost telesa in duše. To si ti, otrok človeški in božji! Čeprav zdajci ves v svetu živiš, ki te obdaja, vendar pa nisi od tega sveta.»

Zvoni! Lica dečkov žare od notranje napetosti, svetijo se jim oči, pol odprte ustne pričajo o izredni pozornosti, da bi jim ne ušla nobena besedica, s pogledom hvaležnosti in nežne otroške ljubezni me ošinejo, ko odhajam iz razreda.

Podajanje spolnega pouka z zgolj fiziološke strani na tej stopnji razvoja lahko omaje duhovno podpodje otroka, da pronicajo vanj nevarne predstave, katere trpeči duh še pretirava, tako da se s tem povečuje boleost in tesnoba otožnost doraščajočega.

Porečete morda: naturalia non sunt turpia (vse, kar je naravnega, ni grdo). Že res, toda razbolela poželjivost mesa ne sme ob njih zasnovati svoje lascivne, poltene kompozicije, ki človeka ponižujejo v živalskost.

Fiziološko vretje telesa se v duši doraščajočega javlja kot moteča refleksija, ki učinkuje kot neko nedoločno gnanje. Karkoli se mu tedaj na tej etapi razvoja zareže v srce, ostane neizbrisno. Slabo čtivo, nenepravne slike, osladna glasba, kino etc., vse to zastruplja duhá tako, kakor bi se zažrla jata lubadarjev vanj, ki razjé najponosnejše hraste in smreke. Celo vsaka dvoumna beseda in dovtip meče preteče sence v dušo tega doraščajočega otroka, da za temi besedami pričakuje nečesa posebno grdega, kar se da komaj izraziti v šepetu. Slabo čtivo ga takisto pusti zmedenega, njegova pozornost obtiči na tisti mikajoči skrivnosti, h kateri ga sili radovednost, da bi jo prebredel ko nenevarno vodo in tako odkril tisto zanj še tako skrivnostno življenje, ki se odigrava za zavesami. Pametna narava mu je dala najboljšo čuvarico nedolžnosti — s r a m e ž - l j i v o s t. Tudi na slike golih ženskih aktov ne gleda otrok več s čisto otroškimi očmi. Ulica in slaba tovarišija, viharne tempo časa, ki je ves prepojen z materijalizmom, žene to doraščajočo mladino v groznico prebujenja, da so ljudje njene okolice čisto drugačni, za kar jih je pa ona še nedavno imela, nič več vredni tiste spoštljivosti, katero jim je izkazovala, nič več ne mara za občestvo teh odraslih, globoko je padel kurz njihove avtoritete, najbolj nepokoren in trmast pa je ta doraščajoči otrok napram roditeljem, ker se je v njem razmajala vsa njegova otroškost, vdanost in avtoriteta do njih. Socialna stiska sedanjega časa in kruta brezposelnost še pospešujeta moralno bedo, da je otrok že zgodaj obkrožen s slabimi zgledi ter zastrupljen s kvarnimi čutnimi predstavami.

Trinajstletnik n a d e ž e l i je v tem oziru srečnejši. Naporno telesno delo na polju in bolj zdrave socialne in družinske razmere mu omogočajo, da podaljša svojo otroškost še za kaki dve leti, preden stopi v dozoreva-joča leta.

Bolno sodobno okolje teži na otrokovo duševnost kakor zla slutnja in mu prezgodaj vzdrami ter draži njegovo spolnost. Pomanjkanje celotne in temeljite spolne vzgoje, ki ima svoje težišče v čistosti, je krivo, da prezgodaj utihne otrokov smeh, da se otrokove misli vse preveč rade zaletavajo v spolna vprašanja in se njegova fantazija vse preveč nesramežljivo bavi s tem predmetom.

Tiha in brezmejno resna je torej naloga vzgojiteljev v šoli, da previdno odvrta misli te doraščajoče mladine proč od spolnosti. Vzgojitelj mora pokazati tedaj vse vrline dovrševalca otrokove osebnosti in s poezijo svetlobe in solca razganjati vzpenjajoče se megline v duši doraščajočega.

D. Vrašcanje v svet kulturno-duhovnih vrednot

a) Versko čuvstvovanje

Ko smo opazovali dečka pri igrah, smo zlahka videli, da je vsa dečkova pozornost pomaknjena v smeri njegovega elementarnega igralnega gona, težje pa nam je odgovoriti na vprašanje, kako reagira ta doraščajoči deček na druge važne činitelje privatnega in javnega življenja, predvsem kakšen je njegov odnos do religije in Cerkve.

Nočem se pehati v podrobna psihoanalitična razmotrivanja, pač pa hočem podati le to, kar lahko vsakdo takoj opazi na dečkih, podati le one »govoreče« lastnosti, ki so globoko vkoreninjene v dečkovi naravi sami.

Nasmeh pristne deške radosti kaj hitro ugasne dečku na ustnicah, kadar ga pozovemo, da je treba razumeti tudi druge dolžnosti, ne pa samo igre, sport itd. Kakor se na eni strani dečkovo srce pohlepno pase na vsakojakih romantičnih in bojnih igrah, ki so mu prvobitni žar romantičnih mikavnosti, tako ga srečujemo ravnodušnega in brezbriznega do vsega, kar je izven teh njegovih romantičnih teženj in ni več pristno doživeto v njegovi duši.

V religiji ne ume podoživljati njenih vrednot, ker je zunanje preveč razgiban in razživet, ves zaverovan v pisano mnogoobraznost sveta in prirode, duševni svet pa se mu še ni odprl in vanj še ne dero nove vsebine psiholoških resničnosti. V perspektivi tega duševnega razvoja tudi ne moremo pričakovati od dečkov, da bi njih pogled bil prav tako pogonski zamaknjen v duhovni svet kot je n. pr. v igre. Značilno za to dobo je dečkova ravnodušnost napram verskim vzorom, kajti deček na tej stopnji biološko-psihološkega razvoja še ne izkazuje globokega verskega čuvstvovanja, pač pa je njegovo versko udejstvovanje vse bolj vnanje-posnemovalno. Ne smemo prikrivati, da že tuptam kak deček kaže kaj svetel odsev svojega notranjega življenja, kar gre le na račun verske miselnosti dôma, dobrih zgledov in verske vzgoje. Deček v tej dobi še ne pozna verskih zdvajanj in verskih dvomov, zato se kaj lahko prilagodi miljeju in vplivom svoje okolice. Pod tlakom dečkovega vnanjega izživljanja tli vendar v njem pravo resnično versko čuvstvovanje, katero pa pride

še le v mladeniški dobi prav do izraza, ker versko čuvstvovanje zahteva že razvito osebnost, ne samo izraze usmiljenja, katere kaže otrok že v predšolski dobi, zahteva duševnih naporov za rast v notranjost, zahteva globljega umevanja verskih resnic kot samo povprečno, površno in katekizemsko znanje o njih.

Otrok sprejema dane verske resnice mehanično in posnemovalno. Dečkov življenjski krog se ravna prirodno po verski ubranosti in po živem zgledu družbe njegovega miljeja. Religiozni vpliv domače verske vzgoje more poplemeniti dečkovo surovo nprav in lahko obudi močno etično žarišče v njegovi duši.

Nasprotno pa slaba tovarišija, slabi zgledi, prezirno govorjenje o Cerkví in veri pregazijo v dečku vsako versko čuvstvo, kajti otrok v tej dobi še ni zmožen stopiti v idejno borbo, temveč podleže ireligioznim vplivom svoje okolice. Deček v predpubertetni dobi še ni povsem dorasel za notranje življenje, ni sposoben svoje v vnanjost usmerjene aktivnosti postaviti v službo intenzivnega notranjega življenja in ustvarjanja. Lahko sicer v zanesenosti svoje pogumaželnosti in vnanje moči nosi kako njegovo dejanje videz prave verske doživetosti, vendar je osišče njegovega čuvstvovanja predstavljeno zaenkrat v vnanji svet. Deček, ki mu je raznovrstnost opravil, razvejanost v igrah i. dr. najsilnejši dožitek, vrže le begajoč pogled v iracionalni svet v sebi, dasi nosi v sebi vse sposobnosti za krepko rast v religioznost. V vnanji svet naperjeni egotizem dečka je le en tečaj njegove narave, dočim je oni drugi tečaj introspektivnosti in duhovnega podviga še prekrit z romantičnimi dožitki. — Otrokov versko čuvstvovanje gojimo najbolje s slikovitimi prisposodobami, ki so plodovitejše od golega retoričnega poduka, zlasti, ako jih nekoliko romantično pobarvamo, da švigne dečku iz duše plamen živega hrepenenja po udeleževanju in po intimnem zraščenju z religiozno-duhovnimi vrednotami. Verski poduk ne sme torej biti suhoparno poročanje in katekizemska veroučna znanost, temveč se da prav iz njega črpati izredno mnogo, ravno oni duhovni material, ki je izredno plodovit za oblikovanje dečkove emocionalne plasti, zlasti če pomislimo na življenjepise svetnikov.

Le tako bo dahnila čez dušo tega doraščajočega fantiča tista zlahtnost verskega čuvstvovanja, ki rodi težnjo, dana verska načela tudi v lastnem življenju uresničiti. Pri oblikovanju verskega čuvstvovanja gre za razkrivanje globin človeške duše, kajti verska čuvstva niso običajna čuvstva, temveč najintimnejša in najbarvitejša čuvstva človeške narave in kažejo na predmetni strani na najvišjo, t. j. haگیološko (svetostno) vrednoto.

Versko čuvstvo je torej presubjektivno in preintimno, da bi dovoljevalo kako sramotenje. To dobro vedo razne brezbožne organizacije n. pr. v Rusiji, ki se poslužujejo vsakovrstnih sramotilnih pripomočkov, da izženo vero iz src. Dečkov duševni razvoj v tej dobi poganja skozi čuvstva in veže razum, (dočim mora na višji stopnji duševnega razvoja in izobrazbe biti prvenstvena oblika logično-spoznavna zaznava verskih vrednot), vsled

česar moramo izbirati pri dečku verske izobraževalne dobrine tako, da njen plodoviti moment najsilneje veže najprej čustva in nato razum, da bo delo učinkovito. Uspehi se pa pokažejo šele v kasnejši dobi in ne t a k o j, kajti deček rabi precej časa, da se verske vrednote zabrazdijo v njegovo dušo in v njej dozore, kajti deček v tej predpubertetni dobi razvoja nikakor ne more ujeti vase verske nauke v vsej globini in v tisti dinamičnosti, da bi mu že tedaj preoblikovali vso njegovo emocionalno plat in jo preusmerili. Nauki dobrega, ki so bili v dečku vsejani, vzkale šele čez leta, tako, da marsikateri vzgojitelj ne vidi svoje setve in misli, da je bil ves njegov velik trud zaman, da so pač ta semena žalostno usahnila, ne da bi vzkalila. Marsikaterega vzgojitelja(ico), ki tega ne ve, gloda v tem pogledu trpka žalost, in tarnajo, češ, da niti najmanjšega sledu kakega notranjega prerojenja, najmanjše sledi kakega poganjka ni opaziti na dečku, čeprav so vanj s toliko vnemo in požrtvovalnostjo sejali. Treba je počakati in neutrudno sejati.

Dečkova razvojna akcija je v vnanjih činih. Na to ugotovitev se opira Cerkev, da spričo te dečkove zdrave aktivnosti dá verskemu čustvovanju tudi vnanji, romantični izraz in prevesi z očmi in ušesi zaznaven svet dečkov tudi v formulacijo verske izraznosti. Tako so dečku v teh razvojnih letih najbolj priljubljeni frančiškovi Mali Križarji, v uniformi katerih je intuitivno obsežena pač tista vnanja romantična vloga vitezov, katero so dečki na tej stopnji tako željni. To razvojno dejstvo dečkov je Cerkev popolnoma prav razumela, ko je dala dečkom viteške noše križarjev in s tem neutajljivo izpolnila njihove romantične težnje ter jim pripomogla do plastičnejše živahnosti verskega udejstvovanja. To stremljenje fantičev za nečim novim, močnim, osebnim, viteškim in romantičnim, ki je resničen odjek njihove nature, se mora najpoprej neposredno izživeti v romantični aktivnosti, tudi kar se tiče verskega čustvovanja, potem šele se obrne dečkova pozornost tudi na znotraj, v svet duhovnih verskih vrednot.

Otrok živi, kakor mu velewa njegova narava. Ne zahtevaj od otroka osredotočenosti v miselni duhovni svet, ki je lasten le odraslim, ne zahtevaj od njega, da si natakne spoznavalna očala za vse dušeslovne probleme in idejne principe, ki so lahko sicer matematično pravilni, ki pa nas puščajo hladne in z organskega vidika ne pomenijo za vitalnost ničesar. Dečka pa je sama vitalnost (življenjskost), ki drami in nagiba njegove organske tvorne sile v vnanjo dejavnost. Sporedno s to vnanjo dečkovo dejavnostjo pa ne raste notranja dejavnost; religiozno dojemanje zadržujejo ravno te vitalne sile po vnanjem izživljanju. Tembolj je iz tega vidika pogodena ustanovitev Malih frančiških križarjev, katera ustanovitev je romantičnega značaja in ne zanika borilnega elementa v dečku, ampak ga v tej silni idejni konstrukciji pametno izrabi v versko aktivnieto, upoštevajoč to biol. razvojno dobo dečkov. Najpoprej mora deček sprostiti svoje vitalne sile v vnanji dejavnosti, potem šele, ko je dobila ta njegova narava svoj atribut, se začne utesnjevati v naloge, ki jih zahtevamo od njega. Naturam, si expellas furca, tamen usque recurrit (če naravo iz-

ganjaš z burklami, se vendar povrača). Biološko važnost tega izreka so poznali že stari Rimljani in oslonili nanj vzgojo moške mladine.

Neka znana zgodba je v tem oziru fundamentalna. Neki kralj daljnega vzhoda je dal svojega sina-edinca v šolo najboljšim vzgojiteljem, ker je čutil, da on sam radi bolehnosti ne bo živel dolgo in je zato hotel iz svojega sina napraviti močnega in sposobnega vladarja. Sivolasi vzgojitelji so pitali sina z visokimi nauki in učenimi teorijami, dejanskega življenja v okviru njegove deške narave pa mu niso pustili. Nekega dne dobi kralj sporočilo, da so prišli odposlanci sosednjih držav ter da se hočejo pokloniti tudi mlademu kraljeviču. Kralj je odredil, da naj sprejme odposlance kraljevič sam, da pokaže svojo dobro vzgojo in svoje priučene diplomatske spretnosti.

Deček, kateremu so modrijani dajali še poslednje nauke, kako naj govori tem odposlancem, da se pokaže že sedaj kot dobro vzgojen, resen vladar, se bliža dostojanstveno sprejemni dvorani, v kateri so čakali odposlanci. Že je stopil v dvorano, kar nenadoma zapazi skozi okno v parku igrajoče se dečke. Brez besed in brez pomišljanja zapusti dvorano, se napoti naravnost k dečkom, se jim pridruži in se začne z njimi igrati. Poslanci čakajo. Modrijani buljijo kot iz uma v igrajočega se kraljeviča. V trenutku je mladi kraljevič vse pozabil, naloge, ki so ga čakale, vso naučeno modrost, on je samo otrok, ki je ves srečen pri igrah v družbi dečkov. Ko se je kraljevič nekoliko naigral, stopi k njemu eden njegovih mrkih vzgojiteljev in ga odvede v dvorano odposlancev. Šele sedaj je deček sprejel odposlance in se z vso resnobo pogovarjal z njimi ter se obnašal kot dovršeni diplomat.

Ta pogled v naravo otroka se mi zdi potreben za pravično ocenitev avtoritativnega čuta pri otroku in za dojetje kulturno-duhovnih vrednot. Marsikateri vzgojitelj trdi, da je tega ali onega dečka sama surovost, podivjanost, razposajenost, da so mu vsa nežnejša čustva neznana, da je svojevoljen in hudoben. Ti značaji so gledani z jako običajno mero, pri čemer sta surovost in hudobnost pojmovani zopet zelo povprečno. Marsikatera mati tarna, da ni v njenem otroku nobenega sledu kakega višjega nadstroja, ni opaziti nikakega poboljšanja, čeprav je ta deček pravkar opravil šolsko spoved in prejel sv. zakramente. Ravno tako je razposajen, živahen, nič kaj posebno ni to odjeknilo v njegovi duši. Pozabljajo, da je verski čut v dečku kakor eksotična rastlina, ki rabi dolgega zorenja in še posebnega podnebja, namreč ugodno versko okolje doma. Sploh je presenetljivo pri dečku, da njegov verski čut ne hodi vštric z njegovo sicer tako veliko aktiviteto dejanskega življenja. Šele potem, ko je dal duška borilnemu in igralnemu gonu ter v vnanjih dogodkih izživil svojo deškost, pride šele na vrsto duhovna plat. Semena dobrega rabijo torej dalj časa da vzkale. Oporekali mi boste, češ, za slabo pa je takoj dovteten, njegova ušesa so takoj pozorna za slabe nauke, dočim je za dobre malomaren in ravnodušen. To je pač poteza vseh človeških otrok, da smo po naravi vsi nagnjeni prej k slabemu nego k dobremu, za dobre lastnosti se

moramo truditi, slabostim pa se lahko brez truda predajemo in se tako težko ovladujemo. Res, kakor turistu, ki se vzpenja po strmi poti na goro, se zdimo slični, kadar se potezamo za kreposti in vrline. Za kreposti je treba volje, napona subjekta in notranjih trenj, prav kakor pri turistu. Ne tehta toliko razgled, ki ga je doživel turist z vrha visoke gore, nego je močnejša v njem zavest, samospoštovanje, da je preplezal vrh, in občutek radosti nad doseženim uspehom. Za pot v lenobnost, komodnost, za pot k slabemu ni treba napona volje, nič v nas se ne naježi v odpor, kadar ustrezamo svojim nižjim gonom.

Religiozno stremljenje je tisto, da se s svojo voljo upiramo slabemu. Ta pot pa pelje navzgor, proč od razvad, od samopašnosti, lenobe in podobno ter vodi k askezi, k Bogu. Seveda se nam to vidi tako naravno kakor dihanje, vendar človek vsled nagnjenosti k slabemu čuti v sebi nepremostljivo nasprotje, kadar ga veriga nižjih gonov in strasti sama vleče navzdol, nima pa dovolj volje in energije za težjo in mučno pot navzgor. Človek brez globoke religioznosti ne more svoje narave uspešno priganjati navzgor, temveč se vda skušnjavam svojih strasti in gonov.

Niso vsi verski nauki in nauki dobrega pri dečku brez haska. Višji vidiki, kakor n. pr. religioznost združujejo često pri dečku njegove romantične impulze in njegovo od bitnega nagona gnano življenjsko voljo v plodno aktivnost živega sožitja s Cerkvijo.

Religioznost je skrita struna v vsakem človeškem srcu. Tudi v današnjih dneh, ko je torišče pozemske aktivnosti predstavljeno v materijelne dobrine, ni verski čut povsem izven življenja ždeče dejstvo, temveč je njegov pomen večji kot kdaj prej.

Počasi se trga v dečku mreža romantičnega perspektivizma življenja, in deček začne iskati novih vzorov, s svojo mislijo posega že v shrambo nabranih duhovnih zakladov, že se začno zanj tista razglabljanja, dvomi in zdvajanja, ki životarijo v senci svobodnega in zmotljivega uma. Čeprav je verouk v šoli bolj učna snov nego doživetje, vendar se ti nauki, če so izpričani in podprti z zgledi iz živega življenja, zabrazdijo več ali manj globoko v dušo dečka in počasi poženo prve nežne kali, ko popuste vezi prirojene pustolovske romantike v dečku in ko fantič začne doživljati svoj osebni problem dela in poklica.

(Nadaljevanje sledi.)

Pomoč neba

Nebo nikoli ne pomaga onim, ki nočejo pričeti z delom.

Sophokles.

Dr. L. Sušnik

Irsko šolstvo

(Dalje.)

Te podpore so v glavnem trojne: a) letne podpore direktorjem kolegijev za vsakega rednega učenca, ki je naredil po osnovni šoli izpit in se uči po odobrenem programu, po £ 7 za prva 4 leta in po £ 10 za zadnji

dve leti. Posebne doklade so še za laboratorije, glasbene tečaje, za šole z irskim učnim jezikom, da se tudi tu irščina čim prej uveljavi. b) Letni dodatki k zavodnim plačam in penzijam za usposobljene profesorje (duhovnike, redovnike ali laike), ki se ravnaajo po letih službe in vrsti diplom ter po starosti in številčni pomembnosti zavoda. c) Tretja vrsta podpor so ustanove za dijake: dajejo jih pokrajinski in občinski sveti po natečaju za 4—6 let ter znašajo letnih £ 15—50 na učenca (v svobodni državi ca. 865 štípendistov), a tudi prosvetno ministrstvo daje kakim 150 učenecem iz višjih razredov ustanove letno po £ 40.

Vse te podpore (letno £ 300.000 = 50 milijonov belg. fr. odn. £ 12 = 2000 belg. fr. na učenca) zadostujejo v glavnem za redne izdatke: plače, manjše popravke isl. Ni pa mogoče le s tem povečati prostorov in modernizirati naprav odn. sprejemati več neplačujočih učencev. Ker pa je vlada zlasti v svobodni državi zelo širokogrudna ter pušča direktorjem veliko prostosti in rada sprejema predloge njihovega združenja, so katoličani s tem sistemom v glavnem čisto zadovoljni, saj je tako omogočena srednješolska izobrazba mladini številnih raztresenih mest in naselij, ki je drugače ne bi mogla biti deležna.

Naloge države v tem oziru je prevzel še pod Angleško l. 1878 »državni svet«, ki je štel med svojimi člani 6 katolikov (med temi 1 škofa in 2 prof. duhovnika). Brez vsake ingerence na versko življenje šole in na pouk vere, ki je ostal izključno stvar Cerkve odn. šole same, je ta svet določal izpitne programe za nekaj obližatnih predmetov, imenoval izpitne odbore, urejal vse potrebno za izvršitev javnih izpitov v zavodih, ki bi se želi pridružiti temu sistemu, proglašal letne rezultate in izdajal diplome. Na podlagi teh izidov se je potem določala podpora poedinim zavodom.

Moški kat. zavodi so povečini takoj sprejeli te učne načrte in izpite, ženski pa šele l. 1890. Manjše število šol z nevelikim številom učencev je ostalo izven te organizacije, kakor ima tudi sicer vsaka šola pravico, da se vsak čas izloči in gre zopet čisto po svoji poti.

Nadzorniška služba se je podrobno izvedla po l. 1905. Direktorji predložijo v začetku leta ministrstvu seznam šolskih knjig, urnik in imena učencev. Od vlade poslani nadzorniki obišeje razrede podpiranih zavodov in poročajo o pouku.

Ta ureditev je v bistvenih črtah še sedaj v veljavi, le da sta funkcije državnega sveta prevzeli po l. 1922 prosvetni ministrtvi v Dublinu in Belfastu.

L. 1930 je bilo v vsej Irski okrog 360 srednjih šol, med njimi 275 katoliških, ki jih je zgradila, opremila in upravljala cerkvena oblast; ta imenuje v polni svobodi tudi svoje učno osebje. Položaj je isti za nekakoliške šole, anglikanske, kalvinske in drugih veroizpovedi (so torej tudi samostojne). Vse so v istem razmerju do civilnih oblasti in dobivajo na isti podlagi javne podpore.

Po vojni so učni načrti za svetne predmete manj togi, šole imajo več prostosti pri izbiri avtorjev in sestavljanju svojih študijskih programov.

V severni Irski je resda vlada oz. prosvetno ministrstvo poskusilo organizirati šole na istih osnovah kot v Veliki Britaniji. Civilna oblast bi lahko ustanavljala in upravljala svoje lastne laične ali nevtralne srednje šole, kakor se je to zgodilo medtem v Angliji, na Škotskem ali v Walesu. A kljub specialnim pooblastilom ministrstva se dosedaj ni ustanovila še nobena takšna šola. In tudi ni nikake trdne skupine niti med nekatoliki, ki bi želela uvedbo čisto laičnega ali nevtralnega srednjega šolstva.

V svobodni državi je bilo l. 1929/30 275 običajnih kat. srednjih šol (139 deških in 136 dekleških) s 24.750 učenci ($\frac{1}{3}$ učenk). Koedukacije v katoliških šolah ni. Katoliških učencev, ki obiskujejo nekatoliške srednje šole, ni niti 1%, in to le v nekaj velikih mestih. Večina teh šol je majhnih: le 94 ima nad 100 učencev z 12 leti in samo 24 nad 200. 28 jih je škofijskih zavodov s 3400 učenci, 64 zunanjih šol pod vodstvom irskih krščanskih bratov z 8100 učenci in nad 40 dekleških šol vodijo irske usmiljene sestre. Ostale upravljajo razni drugi moški in ženski redovi. So pa še posebni vzgojni zavodi za redovne noviciate, ki pa tudi dobivajo podpore pod splošnimi pogoji. Tako gre lahko veliko število duhovnikov in redovnikov (-ic) študirat na irsko narodno univerzo za profesorje.

Poleg tega je ustanovilo po l. 1925 irsko prosvetno ministrstvo v Dublinu 7 srednješolskih zavodov posebne vrste, ki jih je zgradila država ter jih v celoti vzdržuje z učnim osebjem vred. Vodstvo pa je poverjeno izključno katoliškemu duhovniku oz. redovniku (-icam). Upravnik zavoda je vedno škof; učno osebje se imenuje ob sporazumu cerkvenih in civilnih oblasti. Učenci se sprejemajo po natečaju in posečajo 6 let humanistične študije, da gredo potem na normalke. — Druga vrsta specialnih zavodov je še 46 šol (37 za dekleta in 9 za fante), ki jih vodijo večjidel redovnice in so nekako vmesnega značaja med osnovno in srednjo šolo (4 razredi od 12.—16. leta). Velika večina srednješolcev na Irskem pride iz splošnih osnovnih šol.

Srednje šole imajo navadno dve stopnji: prva (»Junior«) s 4 razredi od nekako 12.—16. leta in druga (»Senior«) z 2 razredoma od ca. 16. do 18. leta. Ob koncu obeh stopenj so predvideni javni izpiti za spričevala in nagrade. Po višji je obenem tudi sprejemni izpit za univerze.

Za nižje izpite, ki so deloma skupni za učence vse dežele, je predpisanih 6 obveznih predmetov: irščina, angleščina, matematika, zgodovina, zemljepis in priropis (fizika, kemija i. dr.) odn. tretji jezik ali dodatno celo trgovstvo oz. kmetijstvo. Naravno pa se poučuje na mnogih zavodih še več drugih predmetov (2—4: verouk, klasični jeziki, francoščina, risanje, gospodinjstvo itd.), tako da je izobrazba dijakov usmerjena zdaj bolj v humanistično, zdaj v realno smer. Za višje izpite je dano še več prostosti v izbiri predmetov. Ni nikake klasifikacije šol po tipih, ampak vsak zavod si pač lahko poljubno izbere izmed predmetov one,

ki se mu v mejah splošnih predpisov zdijo najbolj primerni. Vsaka šola lahko uvede za vse učence točen enoten program, lahko pa jim tudi pusti veliko prostosti pri izbiri nekih predmetov. Za deklice ni posebnih učnih načrtov ali izpitov, ampak so skupni za oba spola.

Čeprav latinščina in grščina nista za vse obligatni, sta ohranili ves čas starodavno priljubljenost: velika večina učencev (72%) in precej učenk (18%) obiskuje vsaj pouk latinščine, dočim je pri grščini število naravno manjše.

Za verouk so določili v l. 1919/20 školje v sporazumu z direktorji šol enoten učni načrt za vse srednje šole, posebej za nižjo in višjo stopnjo. Ves program (3.—6. letnik) predpostavlja znanje osnovnega tečaja verouka iz ljudskih šol in obsega: katekizem, apologetiko in dogmatiko, zgodbe stare in nove zaveze, zgodovino cerkve, sveto pismo, liturgiko, kat. sociologijo in cerkveno glasbo. Škofijski nadzornik v vsaki škofiji ima nalogo, da nadzira pouk in ustno izpraševanje v vseh srednjih in osnovnih šolah. So pa tudi posebni izpraševalci za cerkveno glasbo in liturgiko.

Po l. 1921 morajo vsi učenci in učenke delati tudi pismene skušnje iz veroučnega gradiva za dotično leto. Izpiti se vrše v začetku maja dvakrat po 2 uri na osnovi dveh vrst vprašanj, ki jih sestavijo škofijski izpraševalci vsako leto posebej enotno za posamezne razrede vseh šol. Posebne komisije pregledajo izdelke, napravijo splošno poročilo o uspehih za škofo in ev. za javnost in obvestijo tudi posamezne zavode o njihovih rezultatih. Na ta način se v praksi delo poedinih zavodov stalno izboljšuje.

Drugače je versko življenje v kat. srednjih šolah na Irskem že od nekdanj (po 1780 po odpravi izjemnih zakonov) na visoki stopnji: vsakdanje maše, pogosto prejetanje obhajila, duhovne vaje, posebne pobožnosti, romanja, delo za misijonstvo, marijanske kongregacije, karitativno delo isl.

Sport se goji v srednješolskih zavodih v zadostni meri, a ne na škodo pouku in vzgoji; organizirajo se celo posebne tekme. Posebno so se razvila kat. mladinska društva skavtov (deški, invalidski, morski, dekliški) v zvezi z osnovnošolskimi učenci (pod vodstvom kardinala in škofov Irske).

Učno osebje kat. srednjih šol šteje približno 2200 profesorjev (kaka polovica je laikov), od katerih je 1370 v oficijelnem seznamu. Ti slednji dobe letno povprečno po £ 85 od države poleg osnovne zavodne plače: celotno znašajo prejemki do £ 410 pri moških in do 350 pri ženskah, ne glede na to ali so laiki ali ne. Navzlic temu se ne smatrajo za državne uradnike, temveč za uslužbence zavoda, prav tako kot tudi učiteljstvo osnovnih šol.

V Svobodni državi irski morajo srednješolski profesorji po l. 1925 dovršiti vseučiliške strokovne (vsaj 3 leta) in pedagoške študije (1 leto), če hočejo dobiti usposobljenost za dobivanje ofic. drž. podpor (v sev. Irski se pedagoška diploma ne zahteva). Razen tega morajo predhodno uspešno služiti 3 leta na srednji šoli z odobritvijo inspektorjev.

Ravnatelji osnovnih šol, direktorji srednjih šol, predstojniki učečih redovnih hiš so se združili v razna društva, ki delujejo v soglasju s škofijskim odborom in občnim zborom irskih kat. škofov, ki se vrši dvakrat na leto v kolegiju sv. Patricka v Maynoothu. (Dalje.)

Iz dušeslovja

E. Deisinger

Begavost misli pri odraslih

Otrok v prvi otroški dobi v svoji fantaziji očituje skakavost, begavost misli in nima trajne naperjenosti na kak predmet; cela vrsta predstav stopa naglo ena mimo druge brez globljih vezi med seboj. Tem naglo se vrstečim predstavam manjka onega v naprej določenega cilja (determinirajoče težnje), v čemer se najbolj razlikuje tehnika mišljenja odraslega od mišljenja otroka.

Ta izrazita svojstvenost otrokove fantazije se zrcali najlepše v otrokovih fikcijskih igrah, ki obeležujejo le tisto, kar je otroku trenutno pred očmi, a v naslednjem hipu že sledi odklon od enega objekta predstav ter naklon k drugemu. Posadí si n. pr. klobuk na glavo in je »papa«, v naslednjem hipu se znabiti usede na pručico, jo poriva z nogami naprej in je sopihajoči »vlak«.

Otrokovi fantaziji manjka torej v prvi vrsti urejenosti; eni predstavi sledi druga kakor v filmu, samo da so med seboj vse pretrgane in brez asociacijske zveze. Čim n. pr. izgine otroku objekt izpred oči, izgine tudi v njegovi zavesti (Aus dem Auge, aus dem Sinn).

Nekaj sličnega se nam dogaja tudi v sanjah, kjer se sproti pretvarjajo predstave in prehajajo ena v drugo, se takoj zopet izmuznejo ter porajajo v novi formi. Um jih ne vodi do resne trajne naperjenosti na gotov predmet ter jih le medlo in kratkotrajno obdrži v sebi. Med takimi predstavami je tisoče in tisoče vrzeli, tisoč in tisoč najbolj čudovitih prigod sublimirane seksualnosti (primerjaj Freud, Traumdeutung!), tisoč in tisoč interesov vzvalovanih in obenem zatiranih nažonskih teženj, — skratka tisoč in tisoč stvari, ki si jih ne znamo raztolmačiti, leži v tem majhnem vesoljnem svetu podzavestnega življenja.

Govorimo pa o patološkem pojavu begavosti misli pri odraslih, kadar so v budnem stanju (ne v sanjah) njih predstave tako na vrhu podzavesti, da nagloma prestopajo prag podzavestnega sveta v zavestni. Na tem potovanju pa jih um ne obdrži in sproti zopet uhajajo nazaj v podzavest. Bodisi da je um kako obolel, bodisi preveč izmučen, bodisi premalo navajen na koncentracijo oziroma discipliniran, ima to za posledico, da le rahlo in bežno beleži (registrira) te vtiske predstav, namesto da bi sposobno posegel v tok vrstečih se predstav, zajel eno, jo obdržal, determiniral in smotrno agnosticiral. Tako pa se v največjem neredu vrši vpad zdaj enih zdaj drugih predstav v zavest, ki so po svoji vsebinski plati meglene in nejasne,

nanizane ena na drugo brez sinteze (vezi), v največjo, in neprestano muko z njimi zaposlenega subjekta. Taki ljudje so namreč neprestano duševno zaposleni, ne da bi dejansko vedeli, kaj je prav za prav predmet njihovega premišljanja. Z obupno resnobo, brez dojemljivosti se bore za zaznavo predstavnih vsebin, odtod tudi njihova duševna pobitost. Miselna nezveznost in pomanjkljivost jasno odrejenega cilja (determinirajoče težnje) je najbolj občutna tragika v tehniki mišljenja odraslih in vodi k večji ali manjši duševni potrtosti in pobitosti.

Najbolj mučni so taki tipi za dušebrižnike, katerim povzročajo največ preglavic. Varavo spominjanje takih ljudi, ki sproti zamenjujejo bližnjo in daljšo preteklost s sedanostjo, resničnost z dozdevnostjo itd., onemogoča dušebrižniku presojo, njim samim pa vzbudi neprijetno občutje in celo duševno muko radi slabo opravljene konfesije. Spuščati se v podrobnosti tega doživljaja spada v poglavje pastorologije.

Vsekakor povzročča begavost misli pri odraslem napetost v njegovi duši in mu onemogoča duhovni razmah. Na gotovi stopnji vodi ta defekt v mišljenju do težkih notranjih kriz, zlasti kar se tiče nežnih intimnosti duše.

Naloga šole je, da kar najbolj individualistično navaja vsakega posameznega učenca na čim večjo koncentracijo; načelo koncentracije je glavno načelo metodično zasnovanega pouka in obenem osnovna predpostavka za tehniko mišljenja.

Za dobrobit mladine

Jandl France

Samomori mladine

V svojem dnevnem delu komaj opazimo take kratke notice. Ti pojavi postajajo vse pogostejši, postajajo tragedija. V enem šolskem letu kar štirje primeri. Označujemo jih že kot znake naše dobe. In vendar bi starši in vzgojitelji ne smeli iti tako mirno preko tega. Morali bi pogledati resnici v obraz in se odkritosrčno vprašati: odkod vse to, kje je vzrok?

Ce hočemo odgovoriti na to, moramo najprej odgovoriti na tri druga vprašanja: 1. Kakšna je sodobna družina. 2. Kakšna je naša šola. 3. Kakšna je naša mladina. Šele iz analize vseh treh činiteljev — družine, šole in mladine — bomo v sintezi našli vzroke, ki ženo mladino v smrt.

I. Družina

Preden spregovorimo o družini, nekaj besed o javnem življenju. Narodni ekonom Fried ga tako opisuje: Mrzel, stvaren, brezdušen denar se je vrinil kot stena med človeške odnose. Življenje je odrevenelo do abstrakcije. Vlada se s svinčnikom na koščku papirja. Denar obvladuje človeka do slednjega

vlakna, zaslužuje zadnje ostanke človeške duše in srca. Odnosi človeka do človeka postajajo snovni, brezosebni. Ne misli se nič več na »kaj«, še manj na »kako«, kot edino odločujoče vprašanje stopa v ospredje »koliko«. Ta tako strašna stvarna številka postaja bistven znak tudi človeških odnosov med seboj. S tem so človeku, osebnosti začrtane njegove meje in pota.

Življenje je zgrajeno le še na sredstvih, ne več na smotru. Individualnost prehaja polagoma v kolektivnost, iracionalno v racionalno. Kratko: duša in intelekt. Naš življenjski stil je kolektivizem, racionalizem, intelektualizem. Intelektualci vladajo duhovnemu življenju naroda, ljudje nadarjenosti in talentov, toda noben z na č a j. Odtod tisto tipično omahovanje, pripravljenost h kompromisom: Dnevno prodajamo svojo osebnost, ker v bistvu nismo nobena osebnost noben značaj.

Tako tudi v privatnem življenju. Moderna družba občuje med seboj le s »sredstvi«: najnovjši gledališki komad, novi filmski igralec, detektivska knjiga itd. Drugega si nimajo povedati. Morda še nekaj besed o modi, jedi, pijači, a na koncu še kak masten dovtip. Nismo več »jaz«, temveč javno ali skrito le še del mase, nič več osebnost, temveč samo še splošno veljavno izmenjajoče sredstvo.

Se hujska kot v družbi je posrednost in sredstvenost v družini. Kot je smer javnega življenja od »kaj« in »kako« h »koliko«, je obrat v ljubezni od »biti« k »imeti«; nismo več nekaj, temveč — imamo nekaj. Tipično: Ne pravim več, jaz te ljubim, temveč, imam te rad. Eros je postal stvaren in posreden. Stvarna ljubezen je v svoji osnovi brezmejnja, brezkončna. Današnja družina ne sloni več na osebnostni, edinstveni, le na edini objekt se naslanjajoči osebi, osebi kot bistvu, temveč na osebi kot na predmetu slasti, zabeljeni z udobjem, z »imeti«. Tako je tam, kjer se izogibljuje otrok. Manjka tista prvobitna, duhovna, osebnostna vezanost in stanovitnost, iracionalni moment, kot je kmet vezan na svojo grudo, svojo hišo, svojo deco, tisti zadnji in edini moj, moj, samo in edino moj. In zopet je stena, ki loči moža od žene — denar. To žene slednjic tudi ženo k pridobivanju. Nastajajoča in naraščajoča zaposlenost žene pa rada prinaša v zakon razdor, nezadovoljstvo in propast.

Reakcija zoper ta racionalizem, to stvarnost v družbi in družini je mladinski pokret. Mladina, oslepljena od bleska intelektualizma, pričinja polagoma slutiti, da je v svoji poslednji osnovi zvezana, zasuznjena. Opaziti je obrat od zunaj na znotraj, od »koliko« h »kako« in »kaj«, od »imeti« k »biti«. Ta iracionalnost išče še omahujoče in nesigurno svojo izražajočo obliko: ljudsko gibanje, religiozni socializem, analiza narodnosti, razdrobitev strankarstva. Izraža se v uporuh mladine zoper starejše generacije. Bistvo: Brezkompromisnost z obstoječim.

Poželjivo prisluškujemo tem borbam, tej sili duše. Slutimo novo vero, novo mistiko, iskanje Boga. Čutimo val krvi, ki se dviga zoper duha. Človek, osebnost, individuum išče novo srečo, drugo, ne talni-srečo: izpopolnjen zvočnik, drveči avto itd. Človek stremi za najvišjo srečo zemeljskih sinov: za srcem, značajem, osebnostjo. Je upor in vstaja zoper srečo, ki jo prinaša denar, zoper kapital, formo, racionalno. Kratko: zoper denar kot formo našega časa, resničnega Boga.

Če se vprašamo, kaj je središče, nadvrednota našega časa, ki daje vrednost vsem drugim vrednotam, kratko: kaj je absolutna vrednota, moramo odgovoriti: denar, zlato tele. Možgani prehajajo v vročico: Ne vedo več ali bi merili zlato z blagom ali blago z zlatom, tehtajoče z uteži ali uteži z tehtajočim? Omahujemo divje v zmešnjavi vrednot. Nobenega absolutnega težišča ni več. Tipično za našo dobo je Einsteinova teorija relativnosti: Razkrojitev vseh vrednot, prevrednotenje vseh vrednot. Iz tega vrtinca vstajajo polagoma novi obrisi, povratak k vseveljavni resničnosti: človek merilo vseh stvari, vera v človeka, v njegovo dobroto in značaj, obrat od stroja k človeku!

II. Šola

Radi se spominjamo svojih dijaških let. Toda ti veseli in lepi spomini so zelo omejeni: proste ure na sportnih igriščih, nočna pohajkovanja po parku, ljubavne dogodivščine in včasih še kaka potegavščina profesorjev. O šoli niti besede. Psihiloško je dokazano, da ostanejo v zavesti le tisti vtisi, ki so se ostro in jedko vrezali v našo duševnost: dogodki neskončne blaženosti ali smrtne žalosti, velika radost, bojazen groza. A vse, kar se nas le mimo grede dotakne, vse irelevantno in malenkostno, izgine v pozabljenje. Tako pravi psihologija. Izkušnja, boljše, praktično življenje, pa to trditev še poostri. Uči nas, da se iz preteklosti spominjamo le veselih, sončnih, lepih stvari. Žalost, bolečina, neupeli utonejo nekam v pozabljenje, ali mileje: Njih temen, težek akord postane v luči spomina zvonek in svetlejši. Drugače: kar nas je hudega doletelo, pozabimo. V zavesti spomina obdržimo le prijetne in vesele trenutke. S tem seveda ne trdim, da ne bi ostali v zavesti tudi dogodki žalosti in bolečine, le da se omiljeni pojavljajo v našem spominu. Sledi: Če so obržali svoj težek zvok, so pomenili takrat neizbrisno, težko, nepozabno krivico. Le vprašajte kakega človeka: No, kako se ti je godilo v X. Odgovor: Imenitno. Imel sem dobre prijatelje, razumeli smo se sijajno (čeprav se niso, a tisto je že pozabil!), družba je bila prijetna itd.

Toda čeprav se izgubi bolečina, storjena človeku v preteklosti, v valovju veselih spominov, čeprav obdržimo običajno na površju to, kar je bilo veselega in lepega, tega o šoli ne morem reči. Kadarkoli se spomnim nanjo, me izpreleti mraz. Pred očmi mi je slika mrzlega, pustega, neprijaznega šolskega poslopja. Zdi se mi, da ni bilo nikoli prej in nikoli pozneje zidovje tako mrzlo, da nisem nikoli prej in nikoli pozneje srečal bolj tujih ljudi od profesorjev, da se mi ni nikoli prej in pozneje delalo toliko krivic, kakor v tistih dolgih šolskih letih. V treh besedah: tujost, mrzlot, krivičnost.

Kakšna je prav za prav naša šola? Težko vprašanje, še težji odgovor. Ne bi bil rad krivičen. Skušal bom ostati vsepovsod objektivni. Danes mi je lažje, ker je to že davno za mano. In medias res: Sodobna šola je brezdušni a v t o m a t. Učitelj in učenec (mislim vedno tudi profesorja — dijaka) sta si in ostaneta tujca, čeprav se dnevno vidita in medsebojno občujeta. Med njima ni mostu, ni prehoda, je nepremostljiv prepad. Učitelju je učenec mrtev predmet, ne upošteva in ne gleda nanj kot na osebnost, na njegovo človeško svojskost, temveč postopa z njim kot trgovec z denarjem: 50 dinarjev, dinar je del velike mase, vsi so enaki, vsi mrtvi predmeti. Značilno je, da ne vprašamo več: Koliko učencev imaš v razredu, temveč, koliko jih imaš. Odgovor: Ne —, imam 50 učencev, imam jih 50. Učitelj ostane do svojega učenca tuj in brezbrizen kot ostane do denarja, ki ga slučajno dobi 1. in izda 2. v mesecu. Med njega in učence se je vrnil denar. Poklic ni več poklic, le služba je, sredstvo za pridobivanje denarja, eksistenca. Izginila je vez ljubezni in prijateljstva med njima. Učenec učitelju ni kot vrtnarju roža, katero neguje radi nje same, radi njene lepote, svojevrstnosti, eksotičnosti. Ne najde več veselja in ponosa, če zraste v bujno, krepko, zdravo in veselo rožo. Številka mu je le, ki jo vodi v svojem registru, ker zahteva služba tako. S svojimi učenci postopa kot s petdesetimi enakimi kosi: Vsi morajo biti točno ob 8. uri v šoli (izgovor, da imata in ta posebno daleč, da je danes zjutraj hudo deževalo, ne velja. Odgovor: Če drugi lahko pridejo, prideš lahko tudi ti), vsi enako gladko odgovarjati vse predmete, vsi enako lepo pisati, enako glasno govoriti, enako risati, peti, telovaditi: enako, enako, enako ad infinitum. Tipično zamiselnost enakosti je uvedba dijaške uniforme, enakih zvezkov enako zavitih knjig in beležk.

Kritika: Učitelj ne sme vršiti le svoje službe, služba mu mora biti življenjska naloga, poklic. Vladati mora vzgojiteljska ljubezen, katera iz ljubezni do do-raščajočega rodu posveti vse svoje življenje mladini, študiju vsakega posameznika, ki skuša spoznati individualne posebnosti in dispozicije mladostnika in ki postopa z vsakim drugače, kakor je to adekvatno temu ali drugemu učencu. Tak vzgojitelj ne bo zahteval, ali vsaj ne bo rabil drakoničnih kazni, če kdo ne bo prišel pravočasno v šolo, ker bo upošteval, da je danes slabo vreme in da ima ta učenec daleč v šolo. Tudi ne bo zahteval, da znajo vsi učenci vse predmete enako, ker se bo oziral — kolikor se bo pač mogel, posebno v višjih razredih — na individualne učenčeve darove in ne bo krčevito vztrajal, da učenec pade, ker vprav njegovega predmeta ne zna zadovoljivo, če je v drugih dober ali celo prav dober. Nasprotno: Pomaгал mu bo. Učitelj mora biti pri-jatelj, ne sme gledati na učenca kot na mrtev predmet, temveč kot na živega človeka iz mesa in krvi, mora se mu približati, ne sme mu ostati tujec. Premostiti je treba že enkrat prepad med vzgojiteljem in gojencem. Prvi mora stopiti iz piedestala svoje vsemogočne brezbriznosti, drugi iz svoje zakrknjenosti. Drugače bo šola še nadalje tovarna za produciranje intelektualcev: Izdelujejo se vsi enako na tekočem traku, vsi po vzgojiteljevem vzorcu. In kdor se ne da tako ostriči, kdor hoče ugovarjati temu patentu, gorje mu! Žalil je avtoriteto, uprl se je nezmotljivi nezmotljivosti profesorjevi, njegovi avtoriteti, njegovemu nauku. Zato proč z upornikom, ven z njim!

Dalje: Naša šola je preveč šolska. Drugače povedano: V njej je premalo življenjskega samostojno-razvojnega dela, je predalet od zdravih sončnih impulzov, je okostenela, poapnenela v svojem poletu. Namesto življenja daje brezdušno in brezinteresno mrtvo snov, ekscerpte, stisnjene v učne knjige. Šola stremi le za tem, da stisne v učence čim več snovi. Kakšna je snov, ali je aktualna, življenjska kakšen interes imajo učenci, to ji ni mar. Nameče v učence, kakor nameče kmet pšenico v klet: le-ta ne raste, niti ne ostane, temveč umre, polagoma jo uničijo miši in podgane. Tako je s šolskim znanjem. Odločilna je količina, le množina; Vtis ni važen, niti kvaliteta. Snov, ki ne najde korenin v otroški notranjosti, umre, kakor izgine pšenica na cementnem tlaku, četudi je je na tisoče centov. Napačna in zmotna je tendenca: Čim več podatki, čim bolj vse zgostiti. To je premalo!

Kritika: 1. Odločevati mora kvaliteta, ne kvantiteta. 2. To snov je treba zvezati z učenčevim zanimanjem z interesom družbe, javnosti, s sodobno kulturo. Vedno se le poudarja, da mora šola dati neki sistem, neki pregled snovi, ki je predpisana za učenca. Nasprotno: Šole bi morale stremeti, da dado učenecem neko bazo, neko metodo, neki način, neki ogenj, ki ga bo vodil dalje in usposabljal za nadaljnji samostojni študij. A kakšno snov? Le življenjske važnosti, čeprav se ni mogoče docela izogniti vsej navlaki. Vendar bi lahko marsikateri vzgojitelj manj obremenil svoje učence z neživljenjsko snovjo, če bi bolje izbiral in obravnaval. Vidik izbora: 1. Aktualnost in življenje. Odpadla bi vsa snov, ki ni tako bitnostne in življenjske važnosti, vsa mrtva ali vsaj manj aktualna. Na primer: v zgodovini: starejšo zgodovino krajše, kolikor se ni dala opustiti, novejšo obširnejše, gospodarski boji sedanjosti, politični položaj v Evropi v odnosu do našega itd. Odpasti bi pa morale docela razpredelnice, letnice, vojne itd. 2. Obravnavati treba — gibati se seveda mora v interesni sferi učenca in življenja — z ljubeznijo, z navdušenjem in ognjem. Če ne ostane snovno nič, ostane vsaj pozitiven vtis. Posledica: Četudi učenec od predavanja snovno ne bo vedel mnogo, v občutju mu bo ostal topel zvok učiteljevega pripovedovanja, navdušenje in blesk oči, ko to pripoveduje — in to bo tlelo v njegovem srcu, budilo v njem enako navdušenje in končni interes. In s tem je doseženo vse: Šel bo sam na delo, poiskal knjige, časopise, revije in študiral dalje. Prihodnjo

uro bo prišel z jasnim pojmom v šolo, slika bo celotna. Dokopal se je do nje sam. Dvojni dobiček: Prvič je znanje večje od zgoščenih fraz, drugič je delal in prišel do nje sam. P. S.: Povedano ni plod domišljije, je posledica lastne izkušnje. Tako smo mi delali pri našem profesorju slovenščine. Klice, ki so zrasle v šoli, niso pomrle, klijejo dalje in rode obilne sadove. Šola ne bi smela podajati snovi, kakor jo podaja sedaj: Vsebinsko nekega dela zgoščeno v par stavkih, ki so in ostanejo fraze. Do tega ne pridejo z lastnim delom, vse stavke je učitelj slepo pobral iz učne knjige, a učenci jih morajo znati ne glede na to, če jih razumejo, ali ne — znati morajo. Na primer: Litt je kulturni pedagog. Vprašam, kaj si predstavljaš pod stavkom, če nisi že poprej slišal, kaj je kultura? Kaj je kulturna pedagogika? Izrazite poteze kulturne pedagogike. Kje se te poteze opazijo pri Littu? V katerih delih itd.? Resnica: Snovi ne smemo podajati v zaključeni enoti, učitelj jo mora obravnavati razvojno in šele po končanem razvoju zaključevali. Kakor pri sodišču: Sodnik ne izreče sodbe, preden ni razprave. Prenesi to v šolo: Najprej razpravljaj, potem sklepaj.

Še par besed o šoli: Učitelji so še, le pravih osebnosti ni več, so le mrzle in puste avtoritete. Središče življenja jim ni ljubezen do gojenca, nimajo srca zanj, kraljuje brezčuten intelekt, ki stremi za golim, čistim razumskim znanjem. Učenec ne dela nič iz ljubezni do svojega učitelja, ker ga sploh ne ljubi, kvečjemu ceni kot predpostavljene in tistega, ki več zna. Za to dela vse prisiljeno, ker mora. Ni čuda, da ni zaupanja med njima, da ni sporazuma. Stojita si največkrat nasproti kot sovražnika. Vzrok: Eden stremi le za izobrazbo duha, drugi za vzgojo srca. Slednje rabi mladina v teh nevarnih letih še mnogo bolj. Med tema dvema poloma pa ni kompromisa, zato tudi med takim vzgojiteljem in učencem ni sprave. Ta sovraži tako avtoriteto, ker ga noče ali ne more razumeti, ker nima smisla za njegovo veselje ali žalost, za viharje njegovega srca. Učenec ve dobro: gorje mi, če česar ne znam. Prošnja, opravičila? Nič! Gojenec vrača. Ne zaupa mu svojih skrivnosti in ne razodene svojega srca. Vzgojitelj pa tudi ne vidi, niti ne vprašuje, nima niti smisla. Merilo je znanje in slepa pokorščina, izpolnjevanje slednje učiteljeve želje. Kratko: podoba slednjega v malem. Usodna zmota: Mladina postane iz nezaupanja in vse mogoče bojzani najprej ponižna, potem klečeplazna, hinavska in lažniva.

Jedro. Kardinalne hibe: avtomat, neživljenjska mrzla avtoriteta. Tej šoli postavljam nasproti: Individualizirajočo, šolo življenja, šolo osebnosti. Ali v telegrafskem stilu: šoli intelekta, šolo srca.

III. Mladina

V prejšnjih poglavjih smo analizirali družino v zvezi z javnim življenjem in šolo. V pričujočem odstavku bomo iskali bistvene poteze v najmlajše generacije. Za osnovo mi bo služila knjiga »Mladi utripi«, ki so jo izdali mariborski abiturijenti koncem šolskega leta 1933. V knjigi so seveda zastopani samo nekateri. Vendar mi ni treba poudarjati, da se poteze neke generacije očitujejo najvidnejše na njih nositeljih, to je na najizrazitejših zastopnikih.

Analiza: prva poteza — upor zoper vsako avtoriteto, kakor sem jo opisal v drugem odstavku. Upor zoper forme, razpredelnice, predpise in mrtve zakone. Upor zoper stene, meje:

Navpične stene nas spominjajo tesnobe,
grenke in bolestne

Z upognjenim hrbtom, sklenjenim vratom in pogledom
v tla uprtim.

Tako je življenje, življenje med stenami.*

— — — — —
Skozi okno pa udarjata dva žarka, noseča življenje, mlado majsko.
Skozi okna, dvojna* okna.
stisnjeni v lesene ograje, sedeči stroji.*
Gibi utrujeni, duh onemi.
S sklenjenim, z motnim uničenim pogledom*

(Stran 16).

Tendenca šole je: Vse znivelirati, učencu ne priznati, da je človek, da ima pravico do ponosa, do svojevrstnosti, do življenja. Omejuje vsako svobodo, izpremeni jo v hlapčevstvo. Celó več: Izpremeni jo v brečutno avtomatičnost. Vse veliko, svobodno, življenjsko, kratko, vse najsvetejše človeške pravice, kategorično prepove mladini, vmes da »dvojna okna«. Poslušnimo, kaj pravijo sami k tej šoli: »Le šolo — vašo, šolo nam preustrojite. To ni več šola, to je zakonita ovira svobodnega razmaha. Na eni strani nas gonite v življenje, na drugi strani nas mučite s pustimi, dolgoveznimi razpredelnicami, starimi neravnimi teorijami in idejami, ki jih nikdo ne mara znati in jih ni moči nikjer uporabiti, razen pri izpraševanju in seveda pri maturi« (36).

Druga: Želja po pristnem življenju, po spoznanju tega življenja, pojočega in vriskajočega izven šolskih sten. Želja po spoznanju zemeljskega življenja, po zadnjem spoznanju: po lepem in svetlem, po svobodi in soncu:

Kje si življenje?

Kje si človek daljin, ki si osvajaš morja?

Kje si človek višin, ki osvajaš vrhove?

Kje si človek življenja, ki si znal živeti?

— — — — —
Rad bi spoznal domovine lepoto, sinjega morja širine,
rad bi gora silno lepoto objel
in zaprl v kotichek srca.

Številke.

Rad bi spoznal zgodovino, prisluhnil hrepenenju po svobodi
moč mladega rodu bi rad spoznal.

Številke.

Rad bi spoznal dušo otroka, rad bi prisluhnil utripu mladosti,
rasti nerazvitega cveta.

Razpredelnice.

Pod menoj vidim cvete črešnje, njene bele
cvete vidim skozi okno.

Kakor bi me vabila ven, v sonce, v svobodo.

Ti ljudje ljubijo življenje z vso ljubezni zmožno ljubeznijo: »Otroci sonca smo, živimo v njem, dasi nam ga skušate zakriti s svojo suhoparno, neživljenjsko učno snovjo. (35). Le kdor je prazen, kdor je stroj, kdor nima nič svojskega, tisti je sposoben za našo šolo. Saj smo slišali, kako daleč je od življenja in kako željno hrepeni mladina po življenju: Ne po številkah in razpredelnicah. Ne — »rad bi goro objel«, »prisluhnil moči mladega rodu«, »rad spoznal dušo otroka«. Zdaj pa si sami potegnite paralelo med prej opisano šolo in zdaj analizirano mladino.

Tretja: poteza mladine je težnja po službi, po koščku kruha, je kruhoborska. Sami priznavajo, da so »živeli v dobi, ki je zahtevala kruha

* Podčrtal pisec članka.

in samo kruha«. In te besede so napisane v njih almanahu na prvi strani. Pomnite to dobro! Tu je gordijski voz! In dalje: »Tudi naša srca so občutila to borbo za kruhom... za kruhom vpijejo milijoni, le kruha nam daj. »Vse njeno življenje, vse borbe, vse težkoče, ki jih ta mladina pretrpi, je posvečeno kruhu v boljši BODOČNOSTI. Ona obupuje, a nove sile ji daje vera v kruh. Če se še ta slednja zruši, tedaj pride tisto... Zato se tudi učijo: »Čemu se ti prav za prav učiš?«

Da izpolnim svoje znanje.
A čemu ti bo znanje?
Da dobim službo,
A čemu ti bo služba?
Da dobim kruh.

Cetrta: Je kaotična in zmedena, razdvojena. Nima življenjske opore blodi, išče svoj novi obraz, Boga. V srcu s kljuvajočim dvomom v življenjsko srečo. »Kdo je kriv? Bog?« Ni ga. In če je, pa ne pomaga. Bog je dober? Zakaj ni dober do vseh enako, do mene, tebe? Zakaj samo do bogatih?« (38). Zdvomi, a išče ga vseno, z bolečino v srcu. Išče utehe v njem pred svojim obupom, s krikom na okamenenih ustnicah: Verovati, da bo življenje zopet imelo smisel in pomen. Tipa, išče, lovi se v krogu; nečesa trdnega, stalnega se hoče oprijeti, »ustaviti se ob nečem prijeto za misel in držati«. (7). Svet, ki ga gleda, ne vidi v jasnih, realističnih konturah; ves ji je meglen, zabrisan, sanjski. Iz tega kaosa si pomaga s hrepenenjem, hrepenenjem po nečem nejasnem, velikem. »Objel bi rad nekaj neskončnega, česar še nikoli nihče ni videl« (9). Življenje vzame istotako za sanje. »Življenje slišim pred seboj kakor iz velike daljave. Mehko, nežno. Kakor zvoki blagovzveničih akordov iz sanjave arije« (15). Važno: Želja po pristnem življenju na eni strani, na drugi strani pa pobarvajo ti mladci pristnost s sanjami, tako kakor jo želijo imeti. Ne kot je, temveč kot bi naj bilo. Življenje jim je kakor ljubezen, med, o katerem sanjajo, a ki ga ni. Odtod globoka bolečina, resigniranost in žalost. »Ne, mama. Samo včasih se mi tako zdi, da ne bom nikoli prav živel. Včasih sem tako žalosten in bi hotel biti vesel.« (23). In čim bolj so žalostni, tem veselejše so sanje, tem lepši so gradovi.« »Aha, gonilo življenja je fata-morgana«, pravijo. Sami sebi ne verujejo, ne zadovoljujejo se z vero in fata-morgano. Tu zapazite lahko že drugič antagonizem. Sklep: zmednost in nevera.

Čegava je naloga mladostnika v teh letih tolažiti? Odgovor: matere, doma in družine. In kakšna je slednja? Ne vpraša se več: biti, temveč, imeti. Vsakdo si lahko misli kaj to pomeni za dušo, ki hrepeni po izpovedi in hoče najti razumevanje in tolažbo. Dom ga ne razume: ne moderni, dom denarja, niti preprosti kmetski. Prvi sploh ne pozna duševnih bojov, le telesno snovno stran vidi, drugi je docela o mrtvel. Tam, kjer je bil dedek v delu in miselnosti, tam je ostal. Zato za gigantski napredek sveta, ali bolje, za novo vrednostno in miselno lestvico nima pojmovanja niti smisla niti ga ne more imeti. Tisti, ki so ga zapustili, in odšli v svet, se z njim ne morejo več sporazumeti. Dom je odpovedal. Ekstremna mladina najde svojo hrano v mladinskih gibanjih. Zakaj? Odgovor je spredaj. Ker je reakcija zoper obstoječe, zoper formo, zoper starejše. Stremljenje: obrat od stroja k človeku, od zunanosti k notranosti, od stroja k srcu.

Peta poteza: Želja po razumevanju, upoštevanju in vrednotenju. Hoče, da se tudi njej prizna pravica do življenja, do svobode, »ali dijaka nihče noče razumeti« (35). Hoče, da se vrednoti njena mladost kot taka, ne pa kot prehodnost, ki ima vrednost samo toliko, kolikor je dobrega in resničnega absorbirala v tem času in prenesla v zrelo moškost ali ženskost. Zasmeha starejših

ne prenese. »Ali dragi čitatelj, smej se že vendar. Po drhtenju tvojih usten sem spoznal tvoj zadržani smeh« (35). V sebi nosi iskro novega poleta »le ogenj je . . . , ogenj tlečih isker čuti v sebi, zahtevajoč razmaha, zraka, svobode« (35). V nasprotju s starejšimi, je mladina nositeljica novih idej. Stremi za tem, da najde prave vzgojitelje, osebnosti, a ne mara tistih, ki črpajo svojo avtoritativnost le iz predpisov, ki jih postavljajo nad mladino, ki pa ne slone edino v dobroti in vrednosti o s e b e s a m e. Ta želja po osebnosti sledi iz mladinske kaotičnosti, iz potrebe po razumevanju. Izkristalizira se mladostnik ob močni osebnosti, pri prijateljskih pogovorih in nasvetih, kjer je mladec lahko odkritosrčen. Potoži svoje dvome, neuspehe, gorja, ne da bi ga vzgojitelj zaničeval in odpravil s tipičnim: Ni nič vredno, je nezrelo.

IV. Sinteza

V prejšnjih odstavkih smo potegnili paralelo med mladino na eni, šola in domom na drugi strani. Našli smo: šola in mladina si v svojih težnjah d i a m e - t r a l n o nasprotujeta. Dom nima smisla za notranje boje svojih otrok. Tako stoji mladostnik s a m v velikem svetu, samota razkrajaja njegovo dušo, do vizije: Pravica, resnica, svoboda, dobrota, lepota, svetost — so le še besede. Vse vrednote so izgubile svoj objektivni pomen in postajajo vse bolj subjektivne. Resnica in pravica je le še tista, ki jo je našel vsak s a m. Zamenjuje se z osebno pravico in resnico. Ni več splošnega objektivnega reda. Ljubezen: razočaranje. Svet se maje v tečajih. Posledica: nemir, dvom, obup. Mrak. Izgubil je vero v Boga, v ljubezen, v svobodo. V srcu: dvom in obup nad življenjsko srečo, ljubeznijo in zakonom. Kje najti mir, uteho?

Družina: Le-ta razpada, med moža in ženo in otroke se je vrinila mrzla stena — d e n a r, m a t e r i j a. Starši, skrbe le še za m a t e r i a l n e dobrine svojih otrok: za njih denar, obleko, hrano, zabavo itd. Med družinskimi člani ni več prvotne duhovne vezi in povezanosti, ni ljubezni. Vez je le brezčuten denar. Mladostnik svojih silnih dvomov ne more potožiti v družini, ker ga ne razume. Ne v moderni, ne v patrijarhalni. O tem sem spregovoril že v tretjem poglavju, bodi dovolj. Le primer: Družina ima več članov. Dekleta prihajajo v pubertetna leta. Porajajo se problemi za problemi: eros, seksus. Dekleta potrebujejo razumevajočega človeka. Najbližji je mati. Razkrijejo se ji. Ni razumela. Nič toplih besed, le karanje. Na iskreno ljubezen — kľofute. Zadnja stena se je zrušila s tistim dnem. Doma ne ljubijo več. V prostih dneh se ne vračajo vanj kot ptice v rojstne kraje, kljub temu da še danes skrbi za njih b o l j š o eksistenco. Vsi vedo, da je to storila, ker so ji tuji boji mladih duš, ker misli, da ni drugih skrbi kot dobiti denar, imeti udobno življenje, biti dobro preskrbljen itd. Ostale so same s svojimi dvomi in hrepenenji, razumevanje so iskale v ljubezni. Kdor najde čutečo in razumevajočo dušo, je rešen. Kdor doživi še tu razočaranje, je le korak do samomora.

Šola: V šoli je mrzlo, za katedrom sedi avtomat. Ni življenja, t. j. predaleč je od življenja. Vsiljuje se nam vprašanje: V kakšnem odnosu naj bo gojenec odnosno je do življenja in v kakšnem šola. Tu trčimo na najobčutljivejšo točko. Temu ne bo nihče oporekal: Šola zahteva od gojenca, da vsega posveti l e n j e j, l e n j e j e d i n i, češ: življenje ni še zate, pusti ga, naj teče naprej, odprto ti bo šele, ko dosežeš svoj s m o t e r. Nekoliko resnice, nekoliko pravim. Toda docela je resnica drugačna: Življenje je danes razrvano, stopa nesluteno pred mladostnikovo oko. Sredi svoje rasti je v problematičnosti, sredi pota v viharju, ki grozi, da zlomi s a m o t n o drevo na s a m o t i. Iz tega kaosa išče poti, hrepeni p o j a s n o s t i, p o p o m o č i. Najprej doma. D o m n i m a b e s e d e. Teža odgovora pade na drugi činitelj — š o l o. A kako reši to vprašanje šola? Tudi ta nima besede. Med vzgojitelja in gojenca se je vrinila stena, hujša od družinske, da, celo dvojna: m a t e r i j a in avtoriteta. Posebno slednja: železo-

betonska, nepremostljiva. Le-ta ne najde poti do mladine, a mladina se avtoritete boji, bolje: ji ne zaupa. V šoli ni domačnosti, ni vezi. Učitelj ostane le učitelj, ni vzgojitelj. Mrtev avtomat je, papirnata osebnost, sloneča na predpisih in ne na mladostnikovi ljubezni in spoštovanju. Take avtoritete ne razumejo učencev, mladina jih ne ljubi in jim ne zaupa, zadnje upore ne najdejo pri njih. Zato mrzlota in prepad. Učitelj pa mora spoznati deco, približati se mladini (in razumeti, voditi jo in ji svetovati) v teh viharnih urah, pridobiti si srca učencev. Malo manj občutljivosti, manj intelekta in več srca. Takrat se bo pričel gojenec približevati vzgojitelju spočetka sicer nekam plaho, pozneje vedno bolj pogumno. Mladina potrebuje osebnosti, pravih vzgojiteljev in tolažnikov. To, kar ni dom, bodi šola: kraj miru in odpočitka za trudno in blodečo mladino. Mladostnik se bo razkril. Povedal bo tudi svoje grehe, celo zločine. Položil bo pred svojega starega prijatelja dvom, nevero, upanje in hrepenenje. Topla beseda njegova in mladostnik se vrača potolažen, smrtni boj izgine, zasije zopet sonce. Poslušajte, kaj lahko stori vzgojitelj, le da je takih malo: Dekle, mlado, lepo hodi v šolo. V srcu dvom, obup in malodušnost. Zato »naj gre, kamor hoče«. Kaj so sistemi, morala, predsodki, teorije? Besede, besede, besede. So le mrtvi, okosteneli stvori, ki strašijo in begajo ljudi. Kako malo jih je, ki se jih ne bojijo, kako pošastno in grešno segajo v človeško svobodo, v njegovo življenje in lepoto. Kaj niso ti zakoni, vera, morala le nesreča za ljudi? Zakaj? Da zapro dostop da brezskrbnega življenja malim, slabim, sentimentalnim. Vsak slabič bo žalosten obstal pred njimi. Jaz nisem. Življenje, pravo in veselo, ne pozna predsodkov, prepisov in moral: Le slast, opojno predajo njej srečo, radost sonce omamno lepoto telesa. In kdor se ves preda tej slasti svobodnega uživanja, brez kesanja in brez oklevanja, oni je gospodar sveta. Posledica te miselnosti: Neki večer se je sestala z neznancem. V svoji slasti in pričakovanju ni opazila, da je že v hotelski sobi. Zgodilo se je. Zjutraj obraz zaspan, utrujen, resigniran. Roke mrtve. Pozdrav medel, truden, zaspan. O slasti in sreči nobenega sledu. Pot — kamor gredo vsi najgloblje razočarani. Toda prej še hoče govoriti s svojim vzgojiteljem. Ni je obsodil, razumel je zmedeno dušo. Rešitev. Tema je pretrgala — luč. Eden med milijoni.

Navadno izgubi mladostnik tudi vero v šolo. Toda šola, ne le da ga ne razume, razdrobi mu brezobzirno še zadnjo postojanko v obupnem boju za biti in ne biti: vero v lepšo bodočnost, v službo, v kruh par excellence. Da bo bodočnost lepa, mora imeti »kruh«. Tudi naša srca so občutila to borbo za kruhom. Bili smo jo pet let. A ko smo dospeli do cilja, smo spoznali, da smo se tudi tu motili« (Uvod). Zadnja trdna točka: lepša bodočnost, edino bodočnost, ker sedanost je prokleta: dom, šola, včasih še ljubezen. Redko najde mladostnik prijateljico, tolažnico. Če jo, je rešen, mrak, ki se zgrinja okrog njega, postane v njeni bližini svetlejši. Zvok, težek in temen, zvonek in veselejši, dvom — znosnejši, teža — lažja. Mladostnik se je krčevito oklene. Zdaj je možno dvoje: Če je razočaran, se izpremeni mrak njegove duše v noč. Posledica: smrt. Drugo, kar prihaja za mladino izraziteje v poštev, je: Da bom lahko užival to ljubezen — faktično ali še samo sluteno — moram imeti službo. Kako jo doseči? Učiti se, napredovati, samo ne sedaj biti odrezan od te edine možnosti, ki jo nudi šola, ne doživeti neuspeha, ne pasti ali biti izključen. Ostati na svoji začrtani poti. Drugače te drugi prehitijo, in ti ukradejo tvojo srečo. Nikoli ni mladina občutila v sebi toliko hrepenenja po bodočnosti kakor naša. Vzrok: nobena ni živela v takem kaosu. Sociološko: najnižjih in najbednejših. Psihološko: najmlajših. Čim materialnejši je dom, čim mrzlejša je šola, tem bolj se mladina oklepa sanjske vere v bodočnost, tem usodnejše jo

zadenejo neuspehi, ki jih doživi na začrtani poti: v šoli, delavnici, uradu. Kulminacija: Posledica razpada vseh vrednot je zmedenost in kaotičnost mladine; posledica materializacije doma je omahovanje in nesigurnost, posledica »mrzle« šole — prepuščenost samemu sebi, samota, vizije. In zdaj pride tisto: Vzroke za samomore je treba iskati globlje kot edino v šolskih neuspehih. Iskati jih je v razdvojenosti, izgubi središča, izgubi trdne življenjske točke in v nerazumevanju notranjih bojev mladine. A s tem še šola ni izven vsake krivde. Gordijski voz: v neuspehih je iskati povod, z njim je pretrgana zadnja nit, zadnja svetla vera, vera v bodočnost par excellence. Pred mladostnikom zazija prepad, bodočnost utone in se zruši v proketo sedanost: bodočnost, kruh in z njim življenjska sreča postaneta dvom. Zadnja zvezda je ugasnila. Tema v srcu, nerazumevanje pri starših, vzgojiteljih. Kaj še ostane mladostniku, ko ga nihče ni hotel razumeti, tolažiti; pomagati mu nositi breme te ure preizkušnje. Strel — bežna minuta večnega molka in teme — potem je vse jasno. Še en nagib je, ki potiska samokrese v roke: samomor je mladostniku izhod iz teme in maščevanje. Zadnje povode je torej iskati v neuspehih, kardinalna zmeta pa je, smatrati jih kot vzroke. Vzrok je brezup, nerazumevanja, a zadnji, čisto zadnji vzroki so v človeku samem, v njegovi osebi, v karakterju. Tu je poslednja odločitev, poslednji boj.

Jedro: Kakšno krivdo nosita šola in dom? Dom: nima smisla za duševne boje otrok. Šola: učitelj je le učitelj in ne vzgojitelj, še manj prijatelj in tolažnik. Sodi strogo po znanju in nima smisla za mladostnikove boje. Ne pozna individualnih razlik, vse nivelira. Posledica: Mladostnik bojuje sam prometejski boj, kjer je sam bojevnik v samem sebi, ker ne zaupa papirnati avtoriteti. Možnost obupanja je večja kot če bi v vzgojitelju našel tolažnika in prijatelja, ki bi ga tolažil in cenil, ravno radi prometejskega boja, ki ga bojuje s seboj. In drugič: vzgojitelj ne pozna individualnih razlik in posebnosti svojih dijakov, ne njih odlik in slabosti. Naša šola tekočega traka v ameriškem velestilu ne pozna, da mora vzgojitelj vedeti, da tega in tega tukaj ne sme storiti, tega individuuma bi to zadelo, to bi bilo zanj usodno. In tu je krivda šole: **ČE JE ZADNJE VZROKE ISKATI V ČLOVESKIH DISPOZICIJAH** (ker drugače bi se morali ubiti vsi, ki doživijo neuspehe) **JE BILA ŠOLA DOLŽNA, DA JIH POZNA IN SPOZNA: IN POTEM BI MORALA VEDETI, DA TEGA IN TEGA TEMU IN TEMU RADI NJEGOVIH SPECIFIČNIH DISPOZICIJ NE BI SMELA STORITI. DRUGAČE Povedano: RAVNO TEGA UČENCA NE BI SMELA VREČI, ALI IZKLJUČITI, KER JE PO SVOJIH SPECIFIČNIH LASTNOSTIH USMERJEN NAGLO K VULKANSKIM AFEKTOM, KI GA LAHKO ŽENO TUDI V SMRT.**

Še nekaj moram pripomniti: Kot sovzrok stopajo v ospredje tudi socialne razmere doma. Zato bodi šola v stiku z domom.

»Dijakinja Vida je bila izključena. Kakor bi jo kdo odrezal od življenja, jo je zadela obsodba. V razdvojenosti se je po dolgih notranjih borbah odločila, da si konča življenje. (Mladi utripi. Sedaj pride ono...).

Dostavek uredništva. Trdot šole in da se delijo v šoli same krivice, kakor je tu na nekaterih mestih navedeno, ne smemo vzeti preveč pavšalno, ker dijaki vendar kaj pridobijo v šoli ter se z njimi ravna tudi blagohotno.

Kjer je pa slika res tako mrzla, mrtva, kakor je navedeno v razpravi, je žalosten pojav posameznih činiteljev. Tu je na mestu dober stik med šolo in domom. V tem oziru delajo pri nas tudi društva »Šola in dom«. Premnogi kričeči slučajji, so bili tudi drugod, a so se odstranili. Dunajski časopisi so za preteklo šolsko leto z veseljem zabeležiti, da je tak stik z domom uspešno dosegel, da pri tolikih šolah ni bilo nobenih samomorov. Samo na sebi pa je res žalostno, da znanje inteligence še vedno ni tako in nima toliko moči, da bi zadoščalo za pravo medsebojno ravnanje ter morajo šele razni sunki od zunaj zavračati nespametno enostranost. Kaj pa drugi javni činitelji? N. pr. gledališča, kina, zabave, sporti, društva itd. Kaj ti ne učinkujejo v sedanjih oblikah uničujoče ali vsaj kvarno na mladino? Bodimo pravični in odkriti in ne mečimo vsega zla le na dom in šolo, ko je vendar jasno kot na dlani, da nam današnje življenje sploh ovira in onemogočuje uspešno šolsko vzgojo. V zadnji vrsti je kriva teh žalostnih pojavov tudi sodobna belestrična literatura, ki je preveč materialno naturalistična, opolzka itd. Ne bodimo samo enostranski, temveč objektivni in pravični.

Listek

Ivan Hribski

Jože Vrlinc

Kajkrat sem že slišal pavšalno trditev, da ni značajev med učiteljstvom. Kakor pa so vse pavšalne obsodbe krivične, tako je tudi ta. Neznačajneži so v vseh stanovih in poklicih, dasi noben drug stan in poklic ne živi pod takimi razmerami, okoliščinami in vplivi kot učiteljski. Pa še tu so razlike. Že učiteljstvo meščanskih šol je v tem pogledu na boljšem, še bolj pa srednješolsko. Da bi pokazal krivičnost takih pavšalnih obsodb, sem se odločil, opisati nekaj zgledov značajnosti iz vrst narodnega učiteljstva.

Jožeta Vrlinca sem poznal že kot revnega dijaka učiteljskega. Da se je pretolkel skozi šole, se je ukvarjal z instrukcijami in prosjačenjem milosti. Na hrano je hodil v Ljudsko kuhinjo in to le opoldne in zvečer, zajutrek pa mu je bil — jutranji zrak. In kot njemu, tako se je godilo že mnogim učiteljskim. Le vprašajmo se, ali je taka študijska doba primerna pa vzgojo učiteljskih značajev? In vendar je ostal Jože Vrlinc vključ vsem dijaškim življenjskim borbam borec za krščanska načela v skupni srednji šolski dijaški organizaciji, v kateri so, kar je tradicijsko, gledali na učiteljske kot na *minores gentium*. Vesel sem ga bil, kadarkoli mi je prišel poročat, kako se je boril za čast stanovskega poklica. Po zrelostnem izpitu je bil dobil službo v Zahribu na Dolenjskem. Posvetil se ji je z vsem žarom učiteljske duše po geslu: najprej šola, nato po možnosti tudi delo izven šole med šoli odraslo mladino. Ljubezen rodi ljubezen. Najprej ga je vzljubila šolska mladina, nato starši in končno še odrasla mladina, kateri se je žrtvoval ob nedeljah popoldne v prosvetnem društvu, ki ga je bil sam ustanovil. Vsem je hotel biti vse, pozabil pa je nase in na svoje rahlo zdravje. Tudi na to ni mislil, da bi utegnilo njegovo delo roditi kje mržnjo in zavist. Pa je doživel tudi to. Vaškim prvakom je postajal trn v peti. Posebno gostilničarjem. Ti so imeli vedno manj ljudi v svojih gostilnah; zlasti mladine je bilo čimdalje manj, ker ji je bil ljubši prosvetni dom. Zaradi tega so ga pričeli ovajati šolski oblasti. Toda, tedaj je veljalo tudi za učitelja še pravno načelo: čuti oba zvona, da se resnica prav spozna. Ovadbje so mu bile poslone v zagovor. Ovrgele jih je z lahkoto, opirajoč se na zakonite predpise, po katerih je bil tudi

učitelj, kot vsak drugi državljani, zaščiten v svojem poštem življenju in delu. Ščitili pa ga niso samo suhi paragrafi, ščitili sta ga tudi korporaciji, kakor okrajni in deželni šolski svet, v katerih je imelo učiteljstvo tudi svoje zastopnike. In ta zavest zaščite je dajala učitelju pogum, moč, veljavo, ugled. Najsi so bile posamezne korporacije sestavljene tudi iz samih političnih učiteljevih nasprotnikov, vselej se je še kdo našel med njimi, ki mu je bilo za pošteno zakonito objektivnost. Brez posebno težkih očitkov in dokazanih pregreh, ni bil nihče predstavljen. Stalnost na mestu, ki ga je kdo zavzemal, je bila za učiteljstvo velika dobrina. Tega se je zavedal vsak učitelj, tako tudi Jože Vrlinc, ki je ostal značaj v kljub vsem ovadbam in to tem lažje, ker je bil prepričan, da ostane zaščiten, dokler se ne pregreši proti zakonitim predpisom. Zgodilo se je še več. Ponudili so mu celo boljše službo za njegovo vestno in pošteno šolsko in izvenšolsko delo. In to v trgu. Sprejel jo je. Sprejel zato, ker je čutil da mu prenaporna služba v Zahribu jemlje njegovo zdravje, ki je bilo že v učiteljsku radi pomanjkanja hrane zrahljano. Pred očmi mu je lebdela tudi večrazredna šola in tovarištvo učiteljskega zbora, kar je pogrešal na hribovski enorazrednici. Tudi si je mislil, da v trgu, kjer gospodari in vlada inteligentnejši del prebivalstva, ne bo zavisti proti njegovemu prosvetnemu izvenšolskemu delu. Kolika prevara! Najprej je očutil zavist med lastnimi tovariši in tovarišicami. Zavistni so mu postali radi priljubljenosti med šolsko mladino. To pa si je pridobil z individualnim ravnanjem z vsakim posameznim učencem, zametujoč šablonski postopek pri pouku in vzgoji. Mehanizma ni maral. Tega se poslužujejo le učitelji-rokodelci, strojniki. Šola z otroki vred mu je bil živ, razvijajoč se organizem, ki mehanizma ne prenese. Šablone in dresure so le pojavi lenobe, zaostalosti. V domačih konferencah je take in podobne nazore razlagal tovarišem in tovarišicam, kar pa so mu namerili, češ, da po nepotrebnem daljša potek konferenc, oni pa, da ne utegnejo poslušati novotarij, ki jih lahko poberejo po različnih pedagoških revijah. Ko jih je v neki konferenci še prosil naj posvečajo vso ljubezen duševno zaostalim, zanemarjenim, revnim itd., tedaj so mu očitali naravnost — nekolegijalno kaljenje in motenje tovariške vzajemnosti na šoli. Pričeli so se ga izogibati. Tudi v družbo ga niso vabili. Že njegovo učiteljsko, dostojanstveno obnašanje jim ni bilo všeč. Ni pijančeval, ne kvartal; nespodobne, dvoumne besede niso čuli iz njegovih ust. Krstili so ga za stremuha in sklenili, iznebiti se ga na tihem. Vrlinc, plemenit v svoji duši, ni niti slutil, kaj imajo njegovi politični nasprotniki za bregom. Tiho, oplemitujoče kulturno delo mu je bilo tudi v trgu srčna potreba. Oprijel se ga je kot prej na vasi. Da bi ga radi tega tržani, med katerimi je bilo tudi nekaj akademsko naobraženih ljudi, ovajali, mu še na misel ni prišlo. Celu na to ni mislil, da sta bili šol. korporaciji — okrajni in deželni šol. svet odpravljene in s tem tako rekoč prenesena vsa učiteljska zaščita na zgolj eno osebo, t. j. na začasnega okraj. šol. nadzornika — odvisnega od vseh mogočih čititeljev. Delo v šoli, delo izven šole — delo podnevi in v pozno noč. Omağan po takem delu — moral je v bolniško posteljo. Zdravnik mu je predpisal kopeli, ki so bile v kraju. Posluževal se jih in polagoma se mu je vračalo zdravje. Po zdravniški izjavi pa bi kopeli ne smel opustiti še nekaj let. Po končanem dopustu je hotel v šolo, toda upravitelj mu je izročil premostitveni dekret. Bil je brez vsakega vprašanja meni nič tebi nič premeščen v skrajno oddaljeno in zapuščeno šolo. Nič mu ni pomagalo, sklicevati se na zdravniško spričevalo, nič na službene ocene — iti je moral, dasi ga je bila premostitev tako potrta, da je moral zopet v posteljo. Namignjeno pa mu je bilo tako od strani, da bi se zanj celo zavzeli, ako spremeni — prepričanje. Dobil bi bil celo boljše mesto, kot je bilo dosedanje. Ni se vdal. Deveti dan po prejemu dekreta so ga naložili na voz, ker je moral biti v 10 dneh na novem službenem kraju, sicer bi bil ob službo. Preko Tanče gore so ga vozili vsega betežnega, potrtega. Motnih oči, potnega čela se je oziral med vožnjo po rdečih obpotnih ciklamah

z bolečinami v telesu, z bridkostmi v srcu, z zavestjo v duši: prepričanja ne izdam. V zapuščeni šoli ob temnih bregovih Kulpe so ga izložili. Dobro belokranjsko ljudstvo je storilo vse, kar je moglo, toda zdravja mu ni moglo vrniti. Predpisanih kopeli se ni mogel posluževati. Po nekaj mesecih je — umrl — učitelj-značaj. Pokopan je bil silno slavnostno, toda brez ljubljanskih grobarjev. Smrt učitelja Jožeta Vrlinca pa priča, da so tudi med nami značaji. Krivične so tedaj pavšalne sodbe, da med učiteljstvom ni značajev.

Jeziškoslovni raznamki

Stavkove besede, zlogi in glasovi

Začetni pouk iz slovnice se pričinja kmalu, ko znajo učenci čitati ter se jih opozarja, kako je govor razdeljen na razne besede in skupine besed ali stavke. Izraz »beseda« je najbolj znan med ljudmi, zato ni treba pri najmlajših nujno začeti najprej sistematično s »stavkom« ali nasprotno z »glasovi«. Učenci opazijo, da se besede lahko delijo, kar imenujemo »zloge« ter da obstojijo zlogi in besede iz glasov. To zvedo učenci nekako mimogrede, brez kakih definicij in si to tudi večkrat ogledajo pri berilnih sestavkih v čitanki. Isto je z ločili, ki jih spoznavajo med priličnim čitanjem. — Pozneje, nekako v drugem šolskem letu, pa je čitankam že dodano nekaj sistematičnega iz slovnice. Nekdanja »Berila« za drugo šolsko leto so imela v ta namen najprej postavljeno kratko vajo in pesmico, da so učenci spoznali, kaj je spis in da ima spis odstavke, pesem pa kitice. Nato je sledila definicija o stavku in da so deli stavka »besede«; nadalje »zlogi« in še »glasniki«, ki so se delili na »samoglasnike« in »soglasnike«, r pa je imel veljavo samoglasnikovo. O tem so se mnogokrat vršile kake vaje, opazovanja in ponovila. Približno tako razdelitev ima »Slovenska jezikovna vadnica«, ki sta jo spisala Schreiner—Bezjak, I. zvezek. Enako ima v bistvu tudi J. Brinarjeva »Slovenska slovnica za osnovne šole«, nižja stopnja iz l. 1921. Ant. Janežičeva »Slovenska slovnica, ki jo je priredil dr. Jakob Sket v 9. izdaji (1906) ima v § 1., da »zaznamujemo posamezne glasove z glasniki, pišemo pa s pismenkami«. Ker rabimo izraza »samoglasnik« in »soglasnik«, se je naravno ali dosledno sklepalo, da imamo že tudi »glasnik«. V Pleteršnikovem slovarju stoji na prvem mestu, da je »glasnik = Lautzeichen«; na drugem mestu pa je (po Cigaletu in Janežiču) označen »glasnik« kot samoglasnik (vokal), kar se pa v šolah ni uveljavilo. Na prvem mestu pomeni glasnik torej isto, kar pomeni »črka«. — Pri tem se večkrat ni dovolj mislilo na dvojni način izraževanja. Človek občuje z govorom in sluhom; ko pa pride v šolo k učenju v čitanju, pride na vrsto pomen v i d a, ki sprejema znamenja in slike. Lahko tudi rečemo, da se misel pri izobražencu izraža naravno z govorom in umetno s p i s a v o. Pri govoru imamo stavke, besede in glasove, pri pismenem izražanju (za vid) pa namesto glasov pismenke ali črke ali glasnike. V nemščini so izrazi: Laut, Selbstlaut, Mitlaut; v francoščini: son, voyelle, consonne. V Breznikovi »Slovenski slovnici za srednje šole« ni več najti izraza »glasnik«, istotako ne v »Slovenski čitanki in slovnici« za prvi razred srednjih šol, ki so jo sestavili (l. 1931) profesorji dr. A. Bajec, dr. M. Rupel, Ant. Sovrè in J. Šolar. — V novi Breznikovi slovnici stoji o glasovih v besedi in stavku (§ 6) odstavek: »Opisani glasovi v živem govoru niso ločeni, ampak prehajajo drug v drugega. Slede si samoglasniki in soglasniki ter tvorijo glavne skupine, katere imenujemo z l o g e«. V novih srednješolskih slovnicah se torej predstavljajo glasovi, da prihajajo iz govorilnih organov pa da tvorijo v živem govoru med seboj neločljivo celoto: »Poznamenovanje s o g l a s n i k in s a m o g l a s n i k stoji na površnem opazovanju. (A to so uvedli že Grki in Rimljani). Pozneje so se rabila ta imena gledé na

zlogotvornost: samoglasnik je zaznamoval glas, ki se lahko sam izgovarja; soglasnik pa je zaznamoval glas, ki se izgovarja le v zvezi s samoglasnikom, kar je seveda pogrešno. Tako navaja dr. Breznik v 4. izdaji na str. 15. Besedi »samoglasnik« in »soglasnik« pa sedaj vendar rabi vsaka slovnica. — Znanost išče razne glasovne zakone, ki jih pa ni lahko v šoli pojmovati ter ovreči, kar je utrdila vsakdanja praksa. Za praktično začetno rabo pri pouku moramo uporabljati pojme z ozirom na vidna znamenja. To je pa v začetku prav lahko, ako povemo, da se samoglasniki razločno sami glasijo, soglasniki imajo pa še neki glas poleg sebe. Ako jih pa vidno postavimo (zapišemo) v abecedno vrsto in jim damo imena: a, b e, c e, d e, e k a, e l, itd. bo vsak videl, da se dobro ločijo med seboj vokali in konsonanti; vsi skupaj so pa po izreki glasovi. Zato imajo tudi vse slovnice za tuje jezike takoj na prvem mestu a b e c e d o z i m e n i č r k in s tem vidno ločitev glasov. Pri zlogovanju se uporablja v šoli slovniško pravilo: »Besede so enozložne in večzložne,« nadalje »Zlogov ima beseda toliko, kolikorkrat odpreš usta.« Zato sledi, da imamo tudi besede z enim zlogom, ki imajo tudi en glas. V stavkih »grem k teti«, »grem s teboj«, »grem v šolo« so po tri besede, a med njimi besede z enim zlogom (k, s, v), ki imajo v slovenščini slučajno tudi en sam glas ali eno samo črko (glasnik) kot znamenje za glas. Semkaj spada tudi neresnično pravilo: »Beseda ima toliko zlogov kakor samoglasnikov«. K, s, v pa nimajo nobenega samoglasnika in vendar so zlogi ter jih tudi zase pišemo. En sam glas označuje pomen gotovega predloga, pa tudi prislova, n. pr. a (ali). Zloge z enim glasom in brez soglasnika najdemo n. pr. v besedah i-gra, o-če, u-čenec, pri klicu »o!« V drugih jezikih imajo tudi druga besedna plemena tako obliko, n. pr. v drugih slovanskih jezikih; v ruščini veznik i in predlog u (y = pri), v italijanščini veznik e (et = in), v francoščini predlog à in prislov y. V že zgoraj omenjeni »Slovenski čitanki in slovnici« za srednje šole pri § 14 »Zlogovanje« treba črtati pravilo »Ni zloga brez samoglasnika« in premeniti vprašanje: »Ali more biti zlog brez soglasnika?« Namesto tega pa je postaviti »Večinoma imajo zlogi kak samoglasnik pri sebi ali v sebi, včasih so pa tudi brez njega« ali kaj takega. Dr. A. Breznik ima v svojem »Slov. pravopisu« iz l. 1920 in v novi Slovenski slovnici pri § 97 tole o razzlogovanju: »Zloge tvorijo samoglasniki (t. j. ali pravi samoglasniki ali dvoglasniki in samoglasniški soglasnik), ki morejo stati sami ali pa v zvezi s soglasniki.« Naš pravopis je tedaj tak, da imamo nekaj besed z enoglasniškim zlogom oziroma zloge brez samoglasnika in nekaj tudi brez soglasnika. Iste besede imajo v nemščini ali kje drugod po več glasov oziroma pismenk. —

V govoru se posebno predlogi radi vežejo z naslednjim samostalnikom, a tega ne pišemo skupaj, n. pr. z njim (ž njim). Tudi v ruščini niso tega izvedli, dasi v govoru pritikajo predloge k samostalniku, n. pr. »w domje« izgovori »vdomje« (v hiši). Kar je predlogov združenih z nekim deblom v samostojne besede, to je vobče dobilo v govoru in pisavi že stalno obliko kot stalni pojmi. Omenjam tu še nasprotni pojav nekaterih slovenskih narečij, da je poudarek s samostalnika ali druge besedne vrste prestopil na predlog in je tak predlog obdržal poudarek, n. pr. náttla (na tlá), prínas (pérnas = pri nas). Tu ima učitelj zopet priliko, da pojasni, kako je to v resnici v knjigah. Za sebe pa pomni, da pisava sploh nič kaj ne ustreza govorjenju in je večkrat potrebna primera in analiza med govorom in grafiko. Isto velja za druge jezike. F. Lužar.

Kamélhar in še marsikaj

Članek »Kamelhar — kovertdeke — pupe in še kaj« v »Slovcu« mi daje pobudo za naslednje vrstice:

Ne samo »kamelhar« in »pupe«, ne samo »veš« in »gloncpigleraj« so cvetke z našega narodnega trga. Tem, kateri tako pišejo in govorijo, ni nemara nihče

povedal, da to ni ne slovensko ne jugoslovansko. So pa ljudje z visokošolsko izobrazbo, še več: so vodniki in učitelji naroda, slovenski pisatelji, pa delajo v bistvu iste grehe. Res, da ne pišejo kamelhar in drugih grdobj, toda razni precizni projekti, pikantni memoari, vehementni žurnalisti, sondirani tereni, rapidni progresi, graciozni kostimi, kulantni komiji in rafinirani ekonomski, pa razne fine nianse, kolosalne takse, šarmantne dame, sortirane kuverte itd. itd. — mar niso prav tako neslovenski in zato prav tako neumestni in v slovenščini nedovoljeni, kakor oni prvi? Kakšna razlika pa je prav za prav med enimi in drugimi? Jaz je ne vidim. Saj v tem ni bistvene razlike, da je ena tujka nemška, druga pa francoska ali kakršna že. Tujki sta obe, slovenska ni nobena, in zato jih v slovenščini ne bi smeli uporabljati. A koliko grešijo v tem pogledu celo oni, ki ne bi nikakor smeli delati takih grehov, to so mnogi slovenski pisatelji. Dokaz: vsi slovenski leposlovniki časopisi! Če človek, ki ima srce in roko za čist jezik, vse to vidi in bere, ni čudno, da obupa nad izboljšanjem.

V Ljubljani imamo neko ustanovo, ki se imenuje »Penzijski fond advokatske komore«. Torej štiri besede — štiri tujke! In to je ustanova slovenskih visokošolskih izobražencev! Vprašam: mar ne bi bili pred 20 leti krstili take ustanove za Pokojninski sklad odvetniške zbornice? In dosledno temu vprašam dalje: mar res razumemo jugoslovanstvo v tej smeri, da nadomeščamo lepe, domače slovenske besede z vsakovrstno tujo navlako? — J. J. (Slovenec 1934, št. 276.).

Misli o srbski gramatiki

Z zadovoljstvom sem prečital v »Politiki« nekega dne vest, da je izšla šematična gramatika, ki jo je napisal za pomoč svojim sošolcem neki mali gimnazijalec. To me je spomnilo tudi na dečje muke s šolsko gramatiko, ki ima polno košarico pisanih pravil in čestokrat nepotrebno učenje. Od Daničiča do gospoda Beliča se je napisalo kdo ve koliko slovnice, a nihče se ne spomni, da bi iz njih odstranil sedmi padež ednine in množine. Teh v obče ni v našem jeziku, ker sta po obliki vedno samo tretja padeža. — Ali gramatičarji so gotovo vzrok, da ima naš jezik za kazanje kretenj in kazanje dela isti padež: ista oblika je enkrat v tretjem, a drugič v sedmem padežu — in s tem vse v redu. Dal Bog, da bi vsi najmlajši odpravili ono nepotrebno, ki stoji kakor sveti fosil v srbski gramatiki ter je samo muka otroškega duha.

(»Politika«, 22. dec. 1934.)

Slovenska slovnica za srednje šole

Slovnica za srednje šole, ki jo je spisal dr. Anton Breznik, je izšla v četrti, pomnoženi izdaji. Slovnica iz izdaje dr. Breznika je najbolj znanstveno dovršena, kar jih imamo. Hvaležni mu moramo biti, da je dal šoli toliko jezikovnega znanja. Vse dosedanje izdaje te slovnice imajo posebnost, da so v raznih izdajah dokaj drugače sestavljene ter vzbujajo s tem zanimanje, da je treba vsako izdajo nanovo pregledati, ako hočemo iti s tokom jezikoslovnega napredka. Na prvi pogled nam to pokaže v knjigi »Kazalo«. Tako je sedanja izdaja vse drugače urejena, kakor ona iz leta 1916. Prva posebnost v novi knjigi je, da pričenja s slovenskimi narečji. Iz dolnjskega narečja predstavlja razvoj slovenskega jezika. Glasoslovje se pričenja s ponazoritvijo govorilnih organov, a te slike so drugačne in boljše kakor one iz leta 1916. Beseda »naglas« ni več v knjigi, namesto nje stoji (na str. 37) samo »poudarek«. V III. poglavju je »Besedoslovje« namesto prejšnjega »Deblslovje«. Pri »Pomenoslovju in izvoru jezika« je sorodstvo besed zelo pomnoženo. (Str. 180.) Jako ustreza v tej izdaji »Stvarno kazalo«.

Tako se mi je hitro posrečilo najti nekaj o »dvojini« (§ 333), ki je posebna težkoča slovenskega jezika in zahteva kak obsežnejši sestavek. Na podrobnosti bodo opozorile razne ocene in uporabe knjige na srednjih šolah. — Pri tej priliki navajam nekaj splošnega za pouk ali za metodo pouka v slovnici. Slovnica naj ne bo strašilo za slovenske dijake, da ne bodo tolikrat tarnali: »Oh tista slovnica!« Ko pregledujem slovnice za razne jezike, kako so sestavljene, najdem, da dajejo tuji slovniciarji zelo ljubezniva ali prikupljiva navodila z namenom, da bi se vsak jezika z veseljem priučil. Za slovnico je gradiva iz naroda zelo veliko in ga knjiga komaj prevzame za vse izjeme, ki jih kaže govor, a od slovnice se ne sme v šoli preveč zahtevati. Narod ne bo nikoli vsega izgovarjal po slučajnih učenih in trdnih pravilih slovnice, jezik bo vedno živel še po svoje v narečjih, kakor prav povsod na svetu. Franc Levstik, ki je bil sicer najostrejši kritik našega književnega jezika, je vendar takole zapisal: »Ne bo še vsega toča pobila, ako sem ter tja rabimo kak napačen rodivnik, brez katerega ni do zdaj še res nobene slovenske knjige; in umevnost je v pisanju tudi lepa reč. Samo toliko se priporoča, da vendar nikar ne pozabimo slovensko misliti, kolikor se more; nikar ne pozabimo učiti se od prostaka!« (»Napake«, Levec, Levstikovi zbr. sp. IV. s. 128.) F. Lužar.

Književne vesti

R a d m i l o V u č i ć : *Osnovi pedagogike*, Beograd, 1934, str. 219, cena 30 Din.

Profesor ženske učiteljske šole v Beogradu Vučić je napisal šolsko knjigo o obči pedagogiki, ki je odobrena tudi kot učna knjiga za učiteljsča. Delo je pisano točno po učnem načrtu in prinaša zelo mnogo snovi iz področja pedagogike. Zato jo bo vsaj kot zbrani in po svoje obdelani material mogel uporabljati s pridom vsak učitelj pedagogike, kakor tudi učitelji, ki bi se hoteli po dovršenih študijah še sami pedagoško kultivirati. Avtor uporablja mnogo starejše in sodobne pedagoške literature; na koncu ima seznam uporabljene — predvsem nemške — literature, med katero najdemo tudi Ozvaldovo Kulturno pedagogiko. Glede osnovne smeri V. knjige je treba reči, da ni zelo izrazita. Skušaj biti objektivni in pravičen do vseh sodobnih pedagoških struj; njegove kritične pripombe so prav dobre in kažejo precejšnjo iznajdljivost. Tako se pisatelj ne odloči za nikak ekstrem, temveč skuša ostati nad posameznimi smermi, čeprav je njegovo izhodišče pri obravnavanju pedagoških problemov predvsem psihološko in biološko fundirano. Zato ima knjiga bolj pečat stvarnosti, kot pa kako močno osebno noto, kar je za šolsko knjigo celo prednost. Seveda pa izgubi zato takšna knjiga znake samostojnosti iz originalnosti, dasi bi bili kritični, če bi ne videli te samostojnosti v podrobni kritiki in razmotrivanju posameznih pedagoških problemov.

Izmed posameznosti naj posebno pohvalno omenim analizo vzgojitelja, razpravljanje o pomenu njegovega idejnega življenja, nje-

govega življenjskega optimizma, ljubezni do otroka in pa spoštovanja do človečnosti v otroku. Zelo dobro so podani tudi tipi vzgojitelja, posneti deloma po Sprangerju, Kerschesteinerju in Döringu, deloma pa postavljeni po odnosu vzgojitelja do šole in do učencev. Dobro je poudarjena tudi vzgojna vrednost dela, razlika med osebno aktivnim in mehničnim delom ter potreba po lastnem delu in samodelavnosti otroka. Poseben odstavek je posvetil avtor tudi problemu občutenja krivice pri šolskem delu in sicer tako pri pouku, kot pri vzgojnem oblikovanju učenca. Poglavlje o kaznovanju je v skladu s sodobno psihologijo in pedagogiko temeljito obdelano. Omenim naj, da avtorjeva pedagogika ni racionalistična in da močno poudarja tudi oblikovanje nagonskih, čustvenih in volitativnih strani na človeku. Posebej omenja razvijanje estetskih, intelektualnih, nacionalnih, religioznih in moralnih čustev, čeprav nekatere zelo važne vrste čustvovanja, kot n. pr. socialno, osebno, čustvo svobode ali sproščenosti itd. niso prišle prav nič do izraza. Dobro je podan razvoj logičnega mišljenja in produktivnosti pri mladem človeku. Avtor se odloča za pametno združitev materialnega in formalnega vidika pri izobrazbi in pravilno omenja dejansko povezanost med izobrazbo in vzgojo v živem človeku. Pri metodah pouka zelo dobro združuje stare formalne stopnje z modernimi, psihološko bolj utemeljenimi. Tudi obči pogoji za uspešnost pouka so psihološko dobro utemeljeni; naj med njimi posebeno poudarim otrokovo samodelavnost in pozornost, njegovo pravico do vpraševanja, nazornost pouka, učenje itd.

Dodal bi še nekaj kritičnih misli, ki ne čajo zmanjšati vrednosti dela. Glede osnovne smeri cele knjige, bi rekel, da malo preveč poudarja znanstveno stran pedagogike, dočim zanemarija pomembnost pedagoškega duha, pedagoško usmerjenega človeka, pedagoškega erosa in vzgoje kot človekovega dela, sličnega umetniškemu oblikovanju. Premalo je tudi omenjen vir vsega pedagoškega dela, t. j. kultura in pomen procesa človekovega kultiviranja za pedagoško teorijo in prakso. Že učenec naj bi dobil ob pedagogiki prepričanje, da pri oblikovanju človeka ne gre za nekaj zgolj šolskega in da je šola šele kot kulturna ustanova prava oblikovalnica človeka. Vsaj omeniti pa je treba pomen umetnosti, etičnosti, socialnosti in religioznosti za človekovo duševno in duhovno oblikovanje. Važno se mi tudi zdi, da bi postali pri pouku pedagogike jasni pojmi o pouku, izobraževanju in vzgajanju in da bi bilo dobro izvesti pedagoški sistem iz takega stvarnega razlikovanja. Splošno naj omenim še, da je avtorjev način označevanja in naštevanja važnih misli in činiteljev v obliki točk za obči pregled zelo dober, za način prejemanja pedagoške snovi pa precej slab, ker lahko ostane učenec le pri naštevanju in pri vrstnem redu snovi, dočim do pomembnosti našete vsebine same in do pedagoškega duha, ki je v taki vsebini, sploh ne prode. Čim manj naštevanja je v pedagoških knjigah, tem bolje, saj že sedaj tožijo učenci, da gre samo za »prvič, drugič, tretjič itd.«.

V podrobnosti bi omenil še, da bi se pri vplivu narave na človeka dal zelo dobro izdelati tudi njen estetski, etični in religiozni vpliv ter vplivanje na otrokovo samostojnost in iznajdljivost. Tudi vpliv svetovnega nazora, duha časa in raznih sodobnih ideologij na mladega človeka bi bilo dobro poudariti. Pri vplivu družine je važno vprašanje, kako doživlja otrok očeta in mater, sploh osebnosti značaj svojih staršev, in ali mu je iz tega vidika uboganje staršev lahka ali težka stvar. Nujno bi bilo omeniti tudi učiteljevo osebnost kot važen činitelj vzgoje. (Jaz bi tudi šolsko pedagogiko skušal bolj osebnostno utemeljiti in izdelati.) Pri tretjem činitelju vzgajanja, ki je pravo vzgajanje, bi bilo dobro točno ločiti od vzgajanja to, kar je le nadomestek zanjo, n. pr. dresiranje (ponavljanje in navado, tradicijo, posnemanje, šablono, nasilje itd.) Omenil bi tudi, da izhaja avtor vendar preveč iz vidika objektivne pedagogike (kako naj bi bilo) in je preveč normativen, čeprav mu moramo priznati, da s pridom upošteva individualno psihologijo in karakterologijo (tipi učencev so zelo dobro prikazani, samo da bi imenoval jaz individualni tip rajši tip razvite individualnosti). Premalo je poudarjena tudi zveza med inteligenco in izobrazbo (v tej zvezi bi mogli omeniti tudi pomen psihološke originalnosti za delovno metodo v šoli). Med sredstvi za vzgojo volje našteva avtor žal le negativne činitelje dresure, ki ovira

hotnost dejanj, ne upošteva pa pozitivnih, ki zadevajo res jedro volje n. pr. subjektivega sodelovanja, subjektive aktivnosti itd. Tudi tu je subjekt premalo uvaževan, kar ima svoj razlog bržčas v dejstvu, da psihologija, iz katere avtor izhaja, ne upošteva take načelne razlike med doživljaji in subjektom, kot analitična psihologija prof. Vebra, čeprav je pokazal pisatelj prav pri točki o izoblikovanju volje veliko psihološke uvidnosti in modrosti. Pri razvijanju čustev bi omenil, da je pač mogoč neposredni vpliv na čustveno življenje, t. j. vpliv osebnosti, ki je najmočnejši in najelementarnejši (seveda to ni vpliv sugestije). Avtor bo gotovo rad priznal, da sta čustvo in navada še v tej zvezi, da navada ubija pristnost čustva, ne pa razvija. K pisateljevi označitvi subjektivnosti čustev bi dodal važno misel, da so tudi čustva spoznavni akti, le da so v zelo ozki zvezi s subjektom, so subjektološki. Končno naj omenim še, da mnoge stvari iz avtorjeve didaktike spadajo pod poglavje metodike in da ni skušal podati avtor nikjer razlike med tema stvarno in psihološko zelo različnima vejama praktične pedagogike (gl. mojo knjigo *Temelji obče metodike*).

Vsa V. knjiga kaže torej zelo resno avtorjevo stremljenje, da bi postavil našo pedagogiko na sodobno psihološko osnovo. Iz tega vidika ji moramo dati vse priznanje. Knjiga za naša učiteljišča že radi različne terminologije ne bo uporabna kot šolska knjiga, pač pa jo bo uporabljal vsak učitelj pedagogike kot dobro pomožno knjigo, saj bo lahko tolmačil v njej zbrano snov tudi po svoji znanstveni in splošno kulturni usmerjenosti.

Dr. Stanko Gogala.

Dr. Max Hodann: »Sexualpädagogik«, »Bub und Mädel« in druga njegova seksualno-pedagoška dela širijo ne le skrajno materialistično miselnost, temveč se avtor v vseh svojih delih besno zaganja v katolicizem in vtihotaplja v nauke katoliške Cerkve krivoverstva najtežje vrste. — z edinim namenom, da bi odvrnil v prvi vrsti žensko mladino od vere in Cerkve. — Vsa dela avtorja so polna nezaslišane mržnje do katoliške Cerkve; njene nauke pači in zavija tako, da bi v nežni ženski mladini že v kali udušil vsako versko čustvovanje in jo napolnil z gnevom in sovraštvom do Cerkve, kažoč ji, pod kakim ponižujočim aspektom da gleda ravno krščanstvo na ženo, češ da je ona po krščanskem svetovnem nazoru in po ideologiji Cerkve: *Verkörperung aller Sünde* (vtelešenje vsega greha) itd.

V knjigi »Bub und Mädel« govori o spolnih vprašanjih skupno 11—14 letnim dečkom in deklicam v načinu, kakršnega se poslužujejo le najbolj zaigrani sovražniki sv. Cerkve, ki v doraščajoči mladini ubijajo sleherni spoštovanje do roditeljev.

Svojo udarno moč proti katoliški Cerkvi krepi z raznimi lažmi in krutim potvarjanjem ter pačenjem krščanskih resnic, češ da

je v luči krščanskega nazora in po ideologiji katoliške Cerkve žena neko manjvredno človeško bitje, tako da je vsa ta ideologija cerkve kaj poniževalna za ženo. Na ta način hoče omrziti in pristuditi vernemu ženstvu, zlasti nežni ženski mladini v najbolj občutljivi razvojni dobi do dna vero in Cerkev in jo odtrgati od nje.

Vsa ta izvajanja dr. Hodanna se dajo primerjati le še s satansko taktiko najbolj zagriženih sovražnikov katoliške Cerkve.

E. Deisinger.

»Bravnov najmlajši« od Richmala Cromptona v prevodu dr. Fr. Bradača. Založba Umetniške propagande 1934.

To je tipična mladinska knjiga iz meščanskega okolja, opisujoč početja enajstletnega meščanskega otroka z bujno domišljijo, kateri živi svoj svet zase in v družbi svojih somišljenikov in pride kot »mladi neotesanec« in »strašen otrok«, katerega burke, nerodnosti in »hudobije« malokdo razume, najmanj pa njegovi starši, bratje, sestre in učitelji, vedno navzkriž z nazori odraslih o tem, kaj je dobro in prav.

Lepo nam dokazuje knjiga to, kar je n. pr. L. Mrzel tako dobro povedal v nekrologu o Fr. Milčinskem v Našem rodu: »Dokler so ljudje majhni, že še vedo, kaj se to pravi: biti otrok. Ampak, kadar le malo zrastejo takoj pozabijo na vse.«

Je to knjiga za vzgojitelje posebno meščanske mladine, prepletena s pravim humorjem. Seveda pa jo bodo s slastjo brali meščanski otroci — in najbrž tudi poizkušali marsikaj praktično izvesti.

Kupil sem bil knjigo za darilo kmetškemu otroku, pa sem videl, da ni zanj. Tudi slabo situiran meščanski otrok in še bolj delavski in ti so v 90% večini — se bo preveč obližaval pri stavih o tortah in kremah, s katerimi se sladka njihov junak v tem mladinskem romanu. Sicer pa — jih bo vsaj v domišljiji užival... Konec V. poglavja »Razstava«, ko oče da svojemu »malopridnežu« in »zanikarnemu paglavcu« srebrnega kovača zato, da je »nespodobno« spravil teto od hiše, ni preveč zgleden.

Vezava in papir pa za 60 Din subskripcijske cene nista najboljša. Če primerjam Mukeržijev »Mladost v džungli«, ki jo je izdala v krasni opremi, močni vezavi in izbornem papirju za ravno isto ceno založba Svet, bi v tem oziru bila knjiga lahko mnogo boljše, četudi je navidez efektna. To, da je v kaseti, je njena prednost. Sploh bi morale biti vse večje mladinske knjige vezane in tako opremljene.

V ostalem pa je to odlično meščansko zabavno in vzgojno čtivo za mlade in stare.

A. Kopriva.

»Brazda«, Kmetški stanovski list. Glasilo absolventov kmetijskih in absolventk kmetijsko-gospodinjstkih šol. — Prva brazda, zornata v letu 1935 obsega: Naša pot. Naše kmetijske napake. Klic po pravici! Premišlje-

vanje revnega kmeta. Tako ne gre več! Kdo naj razpravlja o kmetijskih vprašanjih. Se o delu na kmetijskih šolah. Za staro pravdo! O inteligenci. Naša sodba. Ob novem letu. Vestnik ZAKŠ. Vestnik ZAKGS. Leposlovnji kotichek. Kmetška modrost in umetnost. — List je prav zanimiv in zelo važen za kmetško mladino, ker obravnava raznovrstna kmetška stanovska vprašanja. »Brazdo« izdajajo, vzdržujejo in podpirajo izključno kmetški ljudje sami. Prvič je v zgodovini slovenskega naroda, da so si kmetški ljudje sami ustanovili svoj res kmetški list. Ze prvo leto je pristopilo veliko naročnikov. Naroča se na naslov: Uprava »Brazde«, Ljubljana, Tyrševa c. 29/I. Letna naročnina je 20 Din.

F. L.

Duhovno življenje. Družinski tednik za slovenske izseljence. La vida esperitual. Buenos Aires, Argentina. — List izhaja sedaj tedensko v priročni in zelo prikupljivi obliki, članki so prav zanimivi, dodanih je polno slik. Odličen sotrudnik je dr. Debevec Jože iz Ljubljane, on opisuje slovenske slovstvene veljake. Urednica oddelka »Našega mladega rodu« je naša ugledna pisateljica, učiteljica Krista Hafnerjeva iz Jesenic, od nje so tudi razni drugi lepi članki v listu. »Ženskega vestnika« urednica je Marija Vodopivčeva iz Rosario. — V 59. številki je med drugim članek vseuč. prof. dr. A. Ušeničnika »Kristus in današnji družabni red«. V 61. številki je članek izseljenskega učitelja J. Jankoviča »Slovenske šole v Franciji«. V 65. številki sta opisana evharistična kongresa v Buenos Airesu in v Chicago. V 66. številki je članek dr. J. Debeveca »Umetnost in življenje«. V tej številki je tudi članek Josipa Lavtizarja »Kartago — domovina sv. Avguština«. — Uredništvo je v Avalos 250, Buenos Aires, Rep. Argentina; uprava (administracija) je Rio Bambo 562, Buenos Aires, Rep. Argentina. Naročnina je šest argentinskih pesov m/n v papirju ali 70 Din letno. Na račun naročnine se sprejema vsak znesek, tudi v znamkah. F. L.

Niko Kuret: Pravi ljudski oder. Smernice našemu igranju. Izdala in založila »Založba ljudskih igr« v Kranju. 1934. Cena 20 Din, za naročnike rednih izdanj 15 Din. Ta priročnik (84 strani) za ljudske odre je zamašil hudo vrzel v našem slovstvu te vrste. Tu je razgrnjeno bistvo teatra, ki bo katoliški in ljudski. Očrtan je izvor igranja — izvor teatra, verski pomen, razni teatri v davnini in zgodovina slovenskih iger. V umetnosti se je pojavila glede teatra velika zmeda, moderni teater je neljudski. »Dilatatizem, laično igranje, pogoj uspeha« in polno takih stvari, ki so vidno navedene ob besedilu, napravljaja, da je vsebina nekaj posebnega za vsakega, ki gre mimo ljudskih odrov. V II. in III. delu so označbe o pesniških umetnikih, o strokovnem znanju: ustvarjavec iščemo. Igre, lutke, prevodi, stare igre, kakšne naj bodo: iger bi radi. Kaj pa gledališče? Zakaj novo? Pod milo nebo, gle-

dališki prostor. Proslave, način naših proslav itd. Že ta pregled bo vzbudil zanimanje, da kupiš knjižico. F. L.

Edvard Kocbek: **Zemlja**. Izdala Nova založba v Ljubljani. Str. 112. Cena broš. 28 Din, vez. 36 Din.

Morda ni naše občinstvo zadnja leta nobenega pesniškega imena spremljalo s toliko pozornostjo, kakor ime E. Kocbeka. Zato je Nova založba prepričana, da bo z zbirko njegovih pesmi ustregla vsem, ki jim je naše slovstvo zares pri srcu; s to zbirko pokaže naš mlajši pesniški rod svojo izrazito osebnost. V sedmih razdelkih: I. Prve pesmi. II. Dnevne in nočne pesmi. III. Jesenske pesmi. IV. Ljubezenske pesmi. V. Tovariške pesmi. VI. Pesmi o zemlji. VII. Velike pesmi — gledamo svet, kakor ga nam doslej ni podal noben naš pesnik. Ta svet je naša najneposrednejša sedanost, kakor ji občutimo v nejnem bivanju in nastajanju. Lepota zemlje, slast in grenkost življenja, njegova vsakdanost in skrivnostnost se v nekem celotnem objemu spajajo in stoje pred nami. Zdaj se nam kažejo stvari same na sebi kot preprosta resničnost, zdaj so kot videnje v njegovo najbolj skrito notranjost. Davnina naše domače zemlje, mir njene kmetijske starodavnosti prehaja v težke podobe sedanje delavske družbe in v slutnje jutrišnjega dne. Vsako izmed sedmerih poglavij je svoj organizem, ki iz svoje tiho raste v velik svet, pa naj bodo to ljubezenske ali tovariške pesmi, podobe naše vasi ali himne o človeku, smrti in Bogu. Brez vsakega pretiravanja trdimo, da bo pričujoča zbirka postala poseben dogodek v našem slovstvu in prepričani smo, da bo našla popolno priznanje.

Kaligrafija — ugotovitev za lepo pisanje. Sestavil prof. Ivan Potočnjak. Izdaje knjižare »Napredak«, Pančevo. — Knjižica je sestavljena v prav lepem kvartnem formatu z mnogimi predpisi pisave. Obsega 17 poglavij. Pisavo predstavlja iz grške abecede, iz katere se je razvila azbuka in abeceda. Naslednja poglavja kažejo oblike pisanih črk, vrsto pisanih cirilskih in latinskih črk. Držanje telesa, roke pri pisanju je neprecenljive važnosti. Po izobličeni črk sledijo tudi kratki učni načrti za nekatere razrede. Cena knjižice je samo 6 Din.

Božično zborovanje Slomškove družbe

Slomškova družba je za svoje letošnje običajno božično zborovanje povabila svoje članstvo s par noticami v časopisju, pa so te notice imele nenačuden uspeh, da se je na dan zborovanja zbralo članstva kakor le malokdaj. V času splošne brezidejnosti je to zopetni dokaz, da je in ostane ideja katoličanstva vodilna in zmagujoča. V vrstah Slomškarjev in Slomškaric je vedno bilo

Jerneja Andrejke Mladostni spomini. Izdal in uredil dr. Rudolf Andrejka. Ponatis iz »Domoljuba«. Nastnila Jugoslovanski tiskarna v Ljubljani. — Jernej Andrejka je bil pisatelj znane knjige »Slovenski fantje«. V teh spominih vidimo slovenske razmere pred sedemdesetimi leti v vasi Dolenje v župniji Rova, iz okolice Domžal, Brda, Moravč do Črnega grabna. Andrejkov rod se zasleduje za kakih 300 let nazaj in je prišel iz Slovaškega ali celo iz Rusinskega, kjer je polno teh imen. Poročila Jerneja nam kažejo, kako so ljudje na kmetih gospodarili v dobrih in slabih letih, kaj je bilo njih največje veselje. Pred nami stojijo možje stare korenine, junaki in poštenjaki. Za naše matere bi bil najbolj zajemljiv opis otroških let (s. 35), kako so one nekaj oblačile in vzgajale otroke. Otrok je dobil od matere srajčico iz hodničnega platna, šele za birmo pa hlače in čevlje. Vzgoja je bila povsod stroga, tudi leta ljudske šole so minula v strahu pred palico. Srednja šola je imela razne neumljive posebnosti (s. 71), vojaška služba pa razne krutosti. Studentje so nosili tja do vojakov še uhane v ušesih. Navedeni spomini se beró jako prijetno, da ne moreš nehati; potreseni so s krepkimi narodnimi dovtipi, n. pr. »Mati je šla k sv. Ani v Tunjce po punce, da bi bilo več deklet ko fantov pri hiši.« Stanovanje v zavodu ali samostanu stroge gospodinje Johane je bilo pravi tempelj molitve, kjer so Bogu dajali, kar je bilo božjega. Ko je prišel cesar v Kamnik, ga iz 99 vzrokov niso dostojno s streljanjem počastili, kakor bi se spodobilo. »Prvi vzrok, Veličanstvo,« so se opravičevali, »je ta, da nismo imeli smodnika.« »Nehajte,« jim reče cesar, »vse druge vzroke vam pregledam.« Tako oživijo pred nami razne šege in navade prednikov. Knjižica ima 125 strani, je prav lepo opremljena in stane 20 Din. Naroča se v Jugoslovanski knjigarni in Ljubljani ali pri uredniku »Slovenskega Učitelja«. F. Lužar.

Razlogi za nakup knjige. Švedski založniki so razpisali o tem anketo, ki je pokazala, da kupi 1% ljudi zaradi zunanosti, 1½% zaradi založnikov, 3% zaradi avtorja, 5% zaradi založniške reklame, 7% zaradi nasvetov prijateljev, 8% zaradi naslova knjig in 30% zaradi ocen F. F. L.

in je tudi še sedaj živo zanimanje za življenje s Cerkvijo in zato se jih je prav na letošnje božično zborovanje zbralo toliko, kakor že dolgo ne, prav gotovo zaradi tega, ker so bila na programu že prva navodila za evharistični kongres, ki bo meseca junija, za katerega vlada med katoličani vse države že zdaj veliko zanimanje.

Pred zborovanjem so se zborovalci

zbrali k sv. maši v frančiškanski cerkvi, kjer je učiteljstvo vso mašo prepevalo prelepe božične pesmi. V tem razpoloženju je do zadnjega kotička napolnilo vedrandno dvorano v Unionu.

Predsednik Štrukelj je otvoril zborovanje ter je poudarjal da se letošnje zborovanje vrši pod silnimi vtisi, ki jih je napravila smrt Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja po vsej Evropi in po vsem kulturnem svetu. Globoka rana, ki jo je zadela ta smrt, je še vsa sveža in boleča in visoka želja blagopokojnega kralja, naj vsi in vsakdo čuvamo Jugoslavijo, nam je sveta ter jo zvesto vršimo vsak na svojem mestu. Kot predsednik Slomškove družbe se je takoj prvi dan vpisal v knjigo sožalja na kr. banski upravi in poslal Nj. Vel. kraljici Mariji sožalno brzojavko. Sklical je odbor k žalni seji, na kateri so bili določeni delegati za pogrebne slavnosti v Belgradu, katerih so se udeležili en odbornik in dve članici, ki so se tudi vpisali v dvorno knjigo. Tudi žalnega obiska na Oplencu se je že udeležilo lepo število Slomškarjev in Slomškaric. Pozivlja zborovalce, da danes na prvem zborovanju po tem tragičnem dogodku, zakličejo blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju trikratni »Slava«. Zborovalci so se zavedno odzvali temu pozivu s trikratnim Slava-klicem.

Mlademu kralju Petru II., ljubljencu vse Jugoslavije, je celotni zbor spontano vzklikal »Živel«!

Nato je predsednik prečital pozdravno brzojavko Nj. kralj. Vis. knezu namestniku Pavlu, kar je zbor sprejel z velikim aplavzom.

Predsednik je nato pozdravil zborovalce, ki so se v tako obilnem številu zbrali, posebno še profesorje, duhovščino, čč. sestre in vse tovariše in tovarišice. Krščanska vzgoja je tista, ki vzgaja državi najmočnejše stebre. Slomškova družba pa je že od nekdanj gojila krščansko vzgojo ter je od svojega članstva vedno to zahtevala. Zato pa je v svoje okrilje sprejemala vse, ki imajo opravka z vzgojo od univerzitetnega profesorja do otroške vrtarice, kakor je to za učiteljski stan tako lepo izrazil učenjak

prof. Willmann na zborovanju krščanskega učiteljstva leta 1912 na Dunaju. — kadar vejejo pšenico, odpadejo pleve in le kleno zrnje ostane. Tudi članstvo Slomškove družbe je bilo že večkrat prevejano in zato lahko trdimo: kar je ostalo, je kleno zrnje. V informacijo našteva potem, koliko članstva ima Slomškova družba, ter izraža upanje, da se bo članstvo v novem letu še pomnožilo.

Po tem poročilu predsednika prične svoje predavanje s skioptičnimi slikami glavni tajnik pripravljalnega odbora za II. jugoslovanski evharistični kongres, g. V. Zor. Na številnih slikah je prikazal vso krasoto evharističnih kongresov od leta 1881 dalje. Vmes pa je podajal celotni razvoj evharističnih kongresov in opisal ves sijaj, ki se je vršil zlasti na zadnjih kongresih v čast evharističnemu Kralju.

Z navdušenim aplavzom je zbor nagradil predavatelja, predsednik pa se mu je še posebej zahvalil.

Pri debati o pripravah na evharistični kongres se je oglasil k besedi dr. K. Capuder, ki je v imenu pripravljalnega odbora pozival učiteljstvo k vsestranskemu delu in k pripravam, da se bo tudi naš evharistični kongres vršil s vsem sijajem z'asti pa spremljan z ono notranjo poglobitvijo, ki edina more v sedanjih težkih časih dati človeštvu opore in miru. Zlasti Slomškova družba, t. j. katoliški učitelji in katoliške učiteljice se morajo prav posebno izkazati, saj je bil njih vzornik, v duhu svetosti umrli škof Slomšek mož Evharistije. Že kot deček je v tistih časih splošnega janzenizma kot ministrant zelo pogosto prejemal sveto obhajilo. Tudi pozneje je kot župnik opat in škof svoji družini stalno naročal mesečno prejetje sv. zakramentov. Predragoceni dokaz njegovega evharističnega življenja nam podaje res zlata knjiga, ki jo je svojim udom podala za letošnje leto družba sv. Mohorja. Govornik prosi v imenu pripravljalnega odbora, da bi Slomškarji povsod tam delali, kjer jih je najbolj treba: opustili naj bi takrat svoje lastno zborovanje in zborovali v tistih krogih, kjer bodo prav posebno potrebovali njihovega sodela. Prihodnji evharistični kongres

naj bi bil znak splošne ljubezni med seboj. Ozdravil naj bi najhujšo rano sedanje dobe: verski egoizem. Tudi v verskem oziru nam je treba socialnega čuta, da pokažemo in damo svojemu bližnjemu vso ono milino in blagost, ki nam jo nudita vera in življenje po veri. To naj bo glavna misel za čas priprave, ki jo je treba zanesti povsod. Druga misel pa bodi misel katoliške edinosti. V naši državi je 5 milijonov katoličanov, ki so raztreseni po vsej državi, 6 milijonov pa je pravoslavnih, ki tudi verujejo v presveto Evharistijo. Katoliška misel edinosti bo našla tudi pot do vsesplošne ljubezni po presveti Evharistiji. Učiteljstvo, kot glavni vzgojni faktor, je v prvi vrsti poklicano, da vrši svojo vzvišeno službo, katero prekaša samo ena, namreč duhovniška, da vrši to svojo službo z vso vnemo in vestnostjo, kar nas bo pripeljalo končno do resnične enotnosti. V tem smislu želi govornik Slomškovi družbi v novem letu bogatega blagoslova prav v evharističnem smislu.

Predsednik se govorniku iskreno zahvali za njegove vzpodbudne besede, kar je storilo tudi poslušalstvo z navdušenim ploskanjem.

Za tem je govoril drugi predavatelj prof. Etbin Bojc o temi: »Kako daleč smo v kulturi.« Orisal je vse značilnejše črte, ki jih riše sodobni čas v smislu kulture na zemljevidu Evrope. Pokazal pa je tudi, kako je vsa kultura prazna, če je brez onega gorčičnega zrnja, ki ga je zasejal božji sejavec. Na splošno željo poslušalstva bo prinesel to predavanje »Slovenski Učitelj«, s čimer bo ustreženo vsem onim, ki žele ob podanem predavanju temeljiteje razglabljati. Tudi te-

ga predavatelja so poslušalci nagradili z viharnim odobravanjem in se mu je predsednik še posebej zahvalil.

Pri slučajnostih je urednik »Slovenskega učitelja« tov. Lužar povedal, da ga pri uredniškem delu posebno ovira dejstvo, da naročniki ne plačujejo svojega lista. Prav resno poudari, da tako ne more iti več dalje in naj se naročniki zavedo svoje dolžnosti.

Tov. Vidler poudarja, da bi morali biti člani Slomškove družbe kot družina. Kadar se družinskemu članu kaj težkega pripeti, ali če se mu hudo godi, mu pomagajo vsi drugi družinski člani. Slomškova družba v tem oziru do sedaj ni še ničesar storila. Predlaga, naj bi se v okviru Slomškove družbe ustanovil odsek Vincencijeve konference, ki bi zbiral sredstva, s katerimi bi pomgali tistim, ki so v potrebi. V ta namen naj bi se že danes napravila zbirka, organizacijo novega odseka pa naj prevzame odbor. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

K sklepu poroča še blagajnik Wagner, da je večina članstva zaostala s članarino po 2 Din na leto, ker vsi mislijo, da je z naročnino plačana tudi članarina. V tem dolgu leži v zadnjih letih par tisočakov, ki naj jih prizadeti gotovo poravnajo. Terjatve zahtevajo toliko denarja, da bi se prav gotovo ne izplačalo, ampak naj vsak član in članica, ko plačuje naročnino za »Slovenskega učitelja«, priloži še 2 Din za članarino.

Po teh slučajnostih je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje z najboljšimi voščili za novo leto in je ob koncu zaklical: Na svidenje o veliki noči!

A. L.

Beleške

Cilji in pota ljudske izobrazbe. Članek vseučilišnega prof. dr. K. Ozvalda v »Ljubljanskem Zvonu« 1934, zv. 11. — Ta prispevek je postavljen z ozirom na snujočo »Ljudsko univerzo« v Ljubljani. Pisatelj zavrača izobrazbo, ki hoče biti »osnovna«, »strokovna« — pa je vse kaj drugega, slabega. Napačna je čim

obsežnejša umstvena izobrazba. Zato imamo toliko izobraženih barbarov in neznačajnejšev, ki jim je znanje samo sredstvo za dosego njihovih primitivnih ciljev. Izobrazba sama na sebi je nekaj dragocenega, brez vseh vnanjih »namenov«, je duhovna rast, bogastvo in zrelost duha. Pravo

znanje ni tako lahko dosegljivo ter tudi ne odpira vseh vrat na nebu in na zemlji. Ljudska univerza mora biti — univerza in mora imeti za najvišje vodilo — iskane resnice.

Pesem o zemlji.

Zemlja, iz tebe se dotikam vsega, zemlja, vate se vračam, moje meso diši po sveti daritvi in samotni žalosti, dolgo bom gledal navzgor, ponoči in podnevi.

Zemlja, naš grob, kako si lepa, zemlja, sladko temno zrno med zrnji, od tvoje globine sem zmeden, ptički čivkajo nad menoj, pepel nočnih ognjev se igra v solncu.

(Iz knjige: E. Kocbek, »Zemlja«, 1934)

Začetek modernega teatra. S poganško dobo je zatonil tudi stari poganski teater. Teater sam po sebi je bil za prve kristjane pohujšanje in greh. Igralskega gona pa tudi krščanstvo ni moglo zatreči, ker je preveč prirodno nujen. Kakih enajst sto in več let po Kristusovem rojstvu se je pojavil začetek novega teatra tudi med kristjani. Krščanstvo bogoslužje je od vsega početka vsebovalo potrebne kalij zanj. Duhovniki so začeli igrati po cerkvah posamezne prizore iz evangelija velikih praznikov. Tako je moglo neuko ljudstvo z očmi gledati vzvišene zgodbe našega odrešenja. Ti skromni prizori z latinskim besedilom so se pojavili najprej med bo-

goslužjem velikega tedna, nekaj kasneje za božič in nato za razne druge praznike. Prva oblika teatra je obredni ples, dopolni ga satirično posnemanje. Stari poganski Grki so oblikovali prvi vrh teatra. Začetek modernega teatra je v krščanski duhovni igri iz srednjega veka. (Iz knjige: Niko Kuret »Pravi ljudski oder«).

Po ukinitvi honorarja za veronauk. Naša pravoslavna cerkev in njena sestra katoliška cerkev sta od nekdanj zahtevali od državne uprave, da se jim prepusti skrb za verouk na vseh državnih šolah. In naša državna uprava, tolerantna v verskih vprašanjih, je šla vedno na roke, da v vseh osnovnih šolah, kjerkoli je to mogoče, poučujejo samo duhovniki. — A naši svečeniki slabo izkoriščajo to pravo, ki so jim ga dale državne oblasti. Glejte, na primer, v našem selu stoji že od davnih časov samostan z mnogoštevilnimi brati, med njimi štirje kvalificirani svečeniki, pa nihče od teh oseb ne najde za potrebno, da bi prevzel verouk na naši šoli, ki je oddaljena od samostana samo dvajset korakov. (»Politika«, 22. dec. 1934.)

Uradnik. V reviji »Modra ptica« l. 1933/34 je na str. 99 zapisal Kranjec Miško naslednji stavek: »Če malo nadarjenejši uradnik dobi mesto v Ljubljani, misli, da je s tem opravljena kulturna dolžnost do naroda. Nihče pa ne pomisli na to, kako nam deželi primanjkuje ljudi z malo bolj širokim obzorjem.«

Razglednik

Število šol v Jugoslaviji in v Dravski banovini. Vseh šol, od najnižjih do najvišjih, je bilo l. 1921/22 7747, l. 1931/32 pa 9070. Največ pa jih je bilo l. 1928/29, ko jih je bilo v državi 11.500 šol. Vse šole obiskuje 825.698 moških in 593.952 žensk. Vse imajo 34.470 nastavlencev. Samo na osn. šolah je 25.142 učnih moči (12.688 moških in 12.455 žensk.). Na univerzah poučuje 796 učnih moči, od tega 21 ženskih. — V Sloveniji je 45 zavetišč in otroških vrtcev, dalje 34 de-

ških in 33 dekliških ter 776 mešanih osnovnih šol, skupno 843 šol. Zavetišča in otroški vrtci imajo 61 oddelkov (razredov), osnovne in meščanske imajo skupno 3468 razredov. Skupno je teh šol v Sloveniji 888 s 3529 razredi. Učiteljev je 1529 moških in 2989 ženskih, skupaj 3818. Meščanskih šol je v Sloveniji 31 državnih, 1 konfesionalna in 8 zasebnih, skupno torej 40. Sedem teh je deških, 14 dekliških, 19 pa mešanih. Meščanske šole imajo 196 razredov,

Obiskuje jih 2499 dečkov in 3838 deklic, skupaj 6337. Nastavljenci so 130 moških in 146 žensk, skupno 276. Gimnazij je v Sloveniji 15 in imajo 219 razredov. Obiskuje jih 8737 dijakov, od teh 5942 moških in 2795 žensk. Učiteljskih šol je v Sloveniji 7, in sicer 2 moški in 5 ženskih. Umetniških šol je 6 z 38 razredi, obiskuje jih 622 dijakov in 658 dijakinj, skupno 1280. Gospodinjских šol je 5 s 6 razredi in 100 dijakinjami. — Trgovske šole in akademije so 4 s 17 razredi, Vpisanih je 262 dijakov in 483 dijakinj, skupno 745. Srednja tehnična šola ima 13 razredov in 9 oddelkov, 347 dijakov in 7 dijakinj. Strokovne obrtniške šole so 4 z 12 razredi in 24 oddelki s 381 učenci in 43 učitelji. Obrtnih ženskih šol je 19 z 32 razredi in 38 oddelki, z 1071 učenkami in 96 učitelji. Splošnih obrtnih in obrtno-trgovskih šol je v Sloveniji 98 z 235 razredi in 198 oddelki. Na njih je 8809 dijakov, od teh 7437 moških in 1372 ženskih. Učiteljsko osebje znaša 566 oseb. Banskih nižjih in specialnih poljedelskih šol je 7 z 8 oddelki. Na njih je 146 dijakov in 37 dijakinj. Šola za dovilje ima 2 oddelki in 40 dijakinj, učnih oseb je 18, stalna samo 1. Babiška šola v Ljubljani ima 20 gojenk in 4 učne moči. Šola za slepe ima 6 oddelkov, v njih je 12 dečkov in 6 deklic. Poučujejo 1 učitelj in 2 učiteljici. Šola za gluhe in sive v Ljubljani ima 7 oddelkov. V njih je 57 dečkov in 25 deklic, skupaj 82. Učnih oseb je 11.

Zlata valuta. Neka učiteljica v prestolici je bila premeščena iz mestne šole na drugo šolo. Ker je premenila stanovanje, je hotela, da bi tudi njena hčerka prestopila drugod v gimnazijo. Pa mislite si, kako je bilo hčerki pri srcu na novi ugledni ženski gimnaziji, ko ji je neka učiteljica stavila vprašanje: »Kaj ste po stanu? Ali ste bogati? V našo šolo, veste, se sprejemajo samo bogati otroci.« (»Politika«, 30. novembra 1934.)

Španska vina. Pravijo, da so dobra in da bi že bila greha vredna. Toda Španec se nikoli ne opije. Tam velja opit človek za nekaj še nižjega kot kaznenec.

Časopis gospoda profesorja. Imam sinka v tretjem razredu gimnazije. Dober in pameten deček je, pa pri nakupu kruha varčuje, da si prihrani denar za kulturno-književni časopis, ki ga izdaja njegov nastavnik v Beogradu. Pa ne samo moj otrok, tudi vsi njegovi majhni součenci so taki. — Ali ko sem pred nekaj dnevi odprl oni lepi časopis, sem našel v njem sledeče stavke: »Lovil sem se, ali v istem momentu sem ji vzel njen šopek in ga nalahko položil na krilo, a z levo roko sem izpod njene bluže otipal njene grudi. Dvigale in drhtele so se kakor dva preplašena goloba, poželjivo pod pritiskom moje trde in žuljave roke...« — Tri dni sem se križal in čudil ter se ne morem nikdar načuditi, kakšni nepedagoški so vse na svetu. (»Politika«, 30. novembra 1934.)

Razstava »Brezposelna mladina v stiski«. Med ustanovami, ki jih je Dunaj zavzel za preskrbo brezposelne mladine, ima poseben pomen ustanova »Mladina v stiski« (»Jugend in Not«), ki so jo oživotvorili pred 4 leti s pomočjo Delavske zbornice. V začetku v 47, pozneje v 115 stanicah so izdali nad 2 milijona petstotisoč porcij kruha in juhe, v znesku 2,200.000 šilingov. V preteklem poletju so imeli brezposelni razstavo, kjer so mizarji, kovinarji, krojači, čevljarji in skupine mladih beračev, pokazali svoje umetnosti. Zraven je bila tudi skupina kuharjev, ki je oskrbovala pomožno osebje razstave.

Brezposelnost inteligence. — O tem vprašanju razpravlja v češkem vestniku »Nova svoboda« dr. E. Stern. Gospodarski in družabni privilegiji šolske izobrazbe so zaradi njenega posplošenja bistveno padli. V srednjem veku so znali čitati in pisati samo menihi. Maturitetno spričevalo pomeni danes komaj toliko, kakor je pred vojno pomenilo spričevalo dovršene meščanske šole. Ker je izšolanih inteligentov vedno več, je nujno potrebno, da se osebe z visokošolsko naobrazbo amerikanizirajo, t. j. da se oprimejo raznih praktičnih poklicev. V Češkoslovaški je kakor drugod, velik prebitok zdravnikov, profesorjev, juristov, učiteljev i. dr.

Izposojevalnica diapozitivov in filmov, Ljubljana, Miklošičeva c. 7

Zemljepisna in potopisna predavanja

II.

Ostale države

94. Albanija (17). 95. Amerika (34). 96. Anglija (45). 97. Argentiniya (31).
98. Avstrija (74). 99. Avstralija (57). 100. Bolgarija (40). 101. Belgija (54).
102. Čehoslovaška (54). 103. Danska (22). 104. Dolenji Egipt (37). 105. Gorenji
Egipt (49). 106. Francija (53). 107. Grčija (32). 108. Holandija (53). 109. Indija (35).
110. Italija (severna 44). 111. Italija (južna 40). 112. Japonska (67). 113. Kitajska
(74). 114. Madjarska (22). 115. Nemčija (40). 116. Poljska (68). 117. Romunija (63).
118. Rusija (48). 119. Sicilija (47). 120. Španija (39). 121. Švica (48). 122. Tur-
čija (25).

III.

Mesta

123. Ljubljana (58). 124. Novo mesto (18). 125. Zagreb (16). 126. Beograd (34).
127. Atene (57). 128. Carigrad (42). 129. Barcelona (40). 130. Benetke (61).
131. Budapesta (25). 132. Dunaj (28). 133. Innsbruck (35). 134. London (58).
135. München (57). 136. Neapelj (42). 137. Nürnberg (15). 138. Pariz (57).
139. Praga (32). 140. Rim (43).

IV.

Potopisi

141. Na Mt. Blanc (33). 142. Od Sušaka do Aten (62). 143. Od Carigrada
do Ohrida (45). 144. Od Ohrida do Lokruma (40). 145. Po Renu v Kelmorajn (28).
146. Na Vezuv (30). 147. Prva spomlad na Siciliji (40). 148. Okoli sveta (60).
149. Na Matterhorn in Mt. Rosa (40). 150. Na visoko Tatro (31). 151. Ander-
senova ekspedicija na Severni tečaj (17). 152. Boj za Severni tečaj (41). 153.
V deželi polnočnega sonca (43). 154. Ob Vierwaldstättskih jezerih (28). 155.
Gora sv. Mihaela (30). 156. V Salzkammergut (41). 157. Na visoke Ture (49).
158. Od Landecka do Salzburga (37). 159. Z avtom v Dolomite (70). 160. Lind-
bergov polet v Evropo (23). 161. S Zeppelinom okrog sveta (44). 162. Po Sredo-
zemskem morju (59). 163. Z bojovníki na francoska bojišča (57). 164. Kolonijalna
razstava v Parizu (40). 165. Svetovna razstava v Barceloni (35). 166. Po morju
v Carigrad (40).

V.

Zgodovinska predavanja

167. Človek v prazgodovini (51). 168. Bronasta doba (20). 169. Naši gradovi
(29). 170. Stara Kranjska (53). 171. Zgodovina ljubljanske stolnice (27). 172. Zgo-
dovina cerkve v sv. Petra v Ljubljani (30). 173. Zgodovina št. Jakobske cerkve
v Ljubljani (30). 174. Zgodovina frančiškanskih samostanov (22). 175. Zgodo-
vinski razvoj ladje (18). 176. Celjski grofje (17). 177. Turški boji (34). 178. Sred-
njeveške kazni (15). 179. Francoska revolucija (58). 180. Napoleon (58). 181.
Francoska doba med Slovenci (14). 182. Ljubljana v letu 1848 (36). 183. Zgo-
dovina Novega mesta (60). 184. Zgodovina Srbije (22). 185. Balkanska vojna (60).
186. Svetovna vojna na turški fronti (20). 187. Versailles (36). 188. Mirovna
pogodba v Versaillesu (33). 189. Bavarski kraljevi gradovi (30). 190. Pompeji (50).
191. Stari Rim (40). 192. Vatikan (38). 193. Zgodovina evh. kongresa (33). 194.
Žena v luči zgodovine (53).

VI.

Naravoslovna predavanja

195. Bolezen vinske trte (28). 196. Cvetlice v vazah (16). 197. Cvetlice v
sobah (20). 198. Čebelarstvo (29). 199. Danska živinoreja (20). 200. Gobe (21).

201. Morske živali (33).* 202. Morske ribe (30). 203. Morsko rastlinstvo (16). 204. Nansenovo odkritje (47).* 205. Ognjeniki zemlje (57). 206. Podzemeljske jame (60). 207. Preoblikovanje zemlje (12).* 208. Planinske cvetlice (58). 209. Rastline velikanke (30). 210. Zemeljske in vodne sile (50).* 211. Zvezde (58). 212. Živalstvo (54). 213. Živalski vrt v Londonu (49). 214. Živinoreja (11). 215. Živali v prazgodovini (31).

VII.

Kulturna predavanja

216. Anton Bonaventura Jeglič (28). 217. Anton Martin Slomšek (27). 218. Brnski tabor (51). 219. Človeški obraz in njegov izraz (45).* 220. Dante Divina Comedia (50).* 221. Fr. S. Finžgar (11). 222. S. Gregorčič (29). 223. Jan. Ev. Krek (49). 224. Ljudska univerza na Danskem (39). 225. Josip Jurčič (18). 226. Levstik Franc (26). 227. Langus Matevž (23). 228. Materinski dan (32).* 229. Mercier kardinal (17). 230. Moderno slovensko slikarstvo (32). 231. Naša vladarska rodbina (29). 232. Nagrobni spomeniki naših mož (18). 234. Okultizem (28). 235. Panevropsko gibanje (34). 236. Prešeren Fr. (22). 237. Pesem o zvonu (34). 238. Prosvetna zveza (40). 239. Plastični spomeniki v Ljubljani (25). 240. Pevska zveza (11). 241. Poljski književniki (23). 242. Potovanje Prosvetne zveze (29). 243. Slovensko slikarstvo (32). 244. Slovenski izseljenci v Nemčiji. 245. Slovenski izseljenci v Holandiji. 246. Slovenski izseljenci v Franciji. 247. Slovenski izseljenci v severni Ameriki. 248. Slovenski izseljenci v Argentini.

Strokovna predavanja

248. Alkohol škodljivec naroda (50). 249. Človeška bivališča pri raznih narodih (67). 250. Domača obrt (23). 251. Delovanje (9). 252. Gorske železnice (30). 253. Govorniške vaje (9).* 254. Glasoslovje (23). 255. Jugoslovanska tiskarna (24). 256. Kako nastane milo (28). 257. Kako so se oblačili naši predniki (40).* 258. Kako kroži kri (21). 259. Narodne noše (43). 260. Narodna pesem (15). 261. Narodne šege šege in običaji (32). 262. Narodna umetnost (25). 263. Narodne vezenine (35). 264. Naša mornarica (24). 265. Pasteur in njegov zavod (24). 266. Premog (57).* 267. Reševanje utopljenecv (8). 268. Sladkor (41).* 269. Skrb za zdravje v Ameriki (38). 270. Sport (41). 271. Vpliv alkohola (17). 272. Zrakoplov (29).

Pravljice

273. Alica v Indiji Koromandiji (19).* 274. Bratec in sestra (6). 275. Bremenski mestni godci (5). 276. Don Kišot (35).* 277. Dvojni Petrov blagor (5). 278. Gosja pastirica (6).* 279. Janezek in Metka (6). 280. Indija Koromandija (6).* 281. Kralj Drozgrad (5).* 282. Kalif storklja (6).* 283. Lisica zvibtrepka (10). 284. Martin Krpan (13).* 285. Mizica pogri se (7).* 286. Marijin otrok (6).* 287. Naš vsakdanji kruh (13). 288. Obuti maček (16).* 289. Pavel in Virginija (11).* 290. Pepelka (6).* 291. Palček (8).* 292. Rdeča kapica (8).* 293. Repoštev (12). 294. Ribničan Urban (10).* 295. Snegulčica (20).* 296. Srečni Janezek (6).* 297. Sedem vranov (6).* 298. Svinjski pastir (6).* 299. Šmarnica in Rožica (5).* 300. Svatba v gozdu (13).* 301. Trnulčica (6).* 302. Trije krojački (16).* 303. V deveti deželi (13).* 304. V kraljestvu palčkov (16).* 305. Zvezdice tolarji (2).* 306. Zakleta ladja (12).* 307. Žabji kralj (6).* 308. Žena snežena (6).*

Smešnice

309. Črni maček (10).* 310. Diogen v sodu (11).* 311. Domači zapot (3). 312. Dvojni Petrov blagor (5). 313. Huda žena (2). 314. Kako postaneš kralj (5). 315. Kača in tobak (6). 316. Kaznovana nečimernost (6). 317. Maks in hrošči (4). 318. Maks in nogomet (6). 319. Maks in slon (6). 320. Miška (6). 321. Meseci v letu (9). 322. Navihanci (6). 323. On in ona (8). 324. Opica in čevljarček (16).* 325. Otročki (4). 326. Pavliha (6). 327. Psički v šoli (4). 328. Smešni krokodil (3). 329. Smešni turisti (16). 330. Sovražna soseda (7). 331. Stroga guvernanta (5). 332. Šipsel poksel (6). 333. Zeppelin (5). 334. Zivijo gol (1).